

Situační a výhledová zpráva

LÉČIVÉ, AROMATICKÉ A KOŘENOVÉ ROSTLINY

- * Význam léčivých, aromatických a kořeninových rostlin se neustále zvyšuje
- * Pěstítkelské plochy LAKR se v ČR v posledních letech mírně zvyšují
- * Tuzemská produkce LAKR je vysoce kvalitní a konkurenceschopná

2003

Duben

Vydává Ministerstvo zemědělství České republiky

Autorky:

Bc. Irena Buchtová

MZe ČR

Ing. Zuzana Drašnarová

MZe ČR

Ředitelka odboru: Ing. Helena Macková

MZe ČR

Zdroje informací, zpracovatelé podkladů:

Český statistický úřad, Praha

Generální ředitelství cel, Praha

LEROS, s. r. o., Praha 5 – Zbraslav

Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno

Ministerstvo zemědělství ČR, Praha

PELERO, Sdružení pěstitelů a zpracovatelů léčivých rostlin, Praha 5 – Zbraslav

ČESKÝ KMÍN, sdružení, Keřkov - Přibyslav

Autorky touto cestou děkují za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny podnikatelské subjekty k dispozici na Zemědělských agenturách MZe, na pracovištích Agrární komory a v budově Ministerstva zemědělství. Dále vycházejí jako příloha periodika Agrospoj a jsou rovněž k dispozici na internetové adrese: <http://www.mze.cz/publikace>.

OBSAH

Úvod	1
Souhrn	1
Zásahy státu	2
Celní opatření podle platného celního sazebníku	2
- Licenční politika	3
- Daňová politika	3
- Dotační politika státu	3
- Normy jakosti	7
- Legislativa, vztahující se ke komoditě LAKR	9
Činnost ÚPS Ministerstva zdravotnictví ČR	12
Hlavní zásady společné zemědělské politiky EU v sektoru LAKR	13
Světová produkce LAKR	14
Pěstování a sběr LAKR v ČR	15
Osivo a sadba LAKR	21
Zpracování LAKR v ČR	21
Cenový vývoj LAKR	21
Zahraniční obchod ČR	24
Kmín kořený	31
Zahraniční obchod ČR kmínem kořeným	34
Přílohy: - č. 1 – Výtah kapitol z celního sazebníku pro rok 2003 týkající se LAKR	36
č. 2 – Seznam rostlin využívaných pro farmaceutické a terapeutické účely	41
č. 3 – Seznam rostlin a jejich částí pro výrobu ovocných a bylinných čajů	44

ÚVOD

Předkládaná situační a výhledová zpráva navazuje na situační a výhledovou zprávu Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny z roku 1995. V první části této zprávy jsou popsány zásahy státu, vztahující se ke komoditě LAKR (daňová a dotační politika státu, legislativa, apod.). Další části jsou zaměřeny na pěstování, sběr a zpracování LAKR a na pěstování kmínu kořeného v České republice.

Autorky při zpracování této zprávy vycházely z údajů, které byly dodány jednak z MZLU v Brně, dále od Sdružení pěstitelů a zpracovatelů léčivých rostlin PELERO a LEROS, s. r. o. Informace a údaje o vývoji pěstování kmínu kořeného v ČR byly získány od sdružení ČESKÝ KMÍN.

SOUHRN

Skupina rostlin, které označujeme jako léčivé, aromatické a kořeninové (LAKR), zahrnuje ve světě mnoho druhů, jejichž počet se stále mění v závislosti na nových trendech a poznatcích ve farmakologii, v potravinářství i dalších průmyslových odvětvích.

LAKR se získávají z pěstování, ze sběru ve volné přírodě a z dovozu. Ve srovnání s jinými plodinami mají specifické nároky na pěstování, sklizeň i posklizňovou úpravu, což odpovídá jejich speciálnímu využití. Jejich užitkovost se často vzájemně překrývá. Léčivá rostlina může být zároveň i rostlinou aromatickou a kořeninovou, některé druhy mohou mít i charakter zeleniny, ke které mají výjimečně úzký vztah, nebo okrasné rostliny či mohou být využívány jako olejniny případně energetické plodiny. Pěstují se na omezených plochách v rozsahu od několika m² po tisíce ha, přičemž rozsah pěstování je závislý na potřebách zpracovatelů.

Pěstitelské plochy LAKR v ČR vykazují od roku 1996 klesající trend a v posledních letech se pohybují v rozmezí cca od 4 300 – 5 800 ha s produkcí od 6 400 – 8 000 t. Největší podíl na produkci LAKR v ČR má kmín, ostropestřec a námel; významnou surovinou pro zpracování ve farmaceutickém průmyslu je rovněž makovina.

Z přehledů zahraničního obchodu skupin LAKR (tj. koření, léčivé rostliny a rostlinné šťávy a výtažky) vyplývá, že s výjimkou koření vykazují ostatní skupiny v posledních letech trend meziročního mírného nárůstu jak u dovozů tak i vývozů.

ZÁSAHY STÁTU

Do této kapitoly jsou zařazena následující opatření:

1. Celní opatření podle platného celního sazebníku
2. Licenční politika
3. Daňová politika
4. Dotační politika státu
5. Normy jakosti
6. Legislativa, vztahující se ke komoditě LAKR

1. Celní opatření

Pro rok 2003 je v platnosti nařízení vlády č. 534/2002 Sb. (celní sazebník), které stanovuje sazby dovozního cla pro zboží dovážené do ČR a podmínky pro jejich uplatnění. Výtah z celního sazebníku je uveden v příloze této zprávy.

Česká republika má uzavřeny dohody, zvýhodňující vzájemný obchod. Jejich přehled je uveden v následující tabulce:

Přehled o preferenčních dohodách České republiky

Název dohody	Používá se v obchodu se zeměmi:	Provádí se od:
Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvím a jejich členskými státy na straně druhé	Belgie, Dánsko, Francie, Itálie, Irsko, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Řecko, Španělsko, Velká Británie	1. 3. 1992
	Finsko, Rakousko, Švédsko	1. 1. 1995
	Andora, San Marino	1. 1. 1997
	Norsko, Švýcarsko	1. 7. 1992
Dohoda mezi Českou republikou a zeměmi Evropského sdružení volného obchodu	Island	1. 1. 1993
	Lichtenštejnsko	1. 1. 1997
	Slovenská republika	1. 1. 1993
Smlouva o vytvoření celní unie mezi ČR a SR Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o pravidlech původu zboží a metodách administrativní spolupráce		
Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA)	Maďarsko, Polsko	1. 3. 1993
	Slovinsko	1. 1. 1996
	Rumunsko	1. 7. 1997
	Bulharsko	1. 1. 1999
Dohoda o oblasti volného obchodu mezi ČR a Estonskou republikou	Estonská republika	1. 7. 1996
Dohoda o oblasti volného obchodu mezi ČR a Lotyšskou republikou	Lotyšská republika	1. 7. 1996
Dohoda o oblasti volného obchodu mezi ČR a Izraelem	Izrael	1. 1. 1997
Dohoda o oblasti volného obchodu mezi ČR a Litevskou republikou	Litevská republika	1. 7. 1997
Dohoda o volném obchodu mezi ČR a Tureckem	Turecko	1. 9. 1998
Dohoda o oblasti volného obchodu mezi ČR a Chorvatskem	Chorvatsko	1. 1. 2002

Pramen: Generální ředitelství cel

Výtah z kapitol, týkajících se LAKR, z celního sazebníku pro rok 2003 je uveden v příloze č. 1 této zprávy.

2. Licenční politika

Podle nařízení vlády č. 481/2001 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 185/2000 Sb., kterým se stanoví výrobky, jež mohou být dováženy do ČR nebo vyváženy z ČR jen na základě licence podle zákona č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů, se **na komoditu léčivé, aromatické a kořeninové rostliny neuplatňují automatické ani neautomatické licence**. Pouze na položku celního sazebníku 1211 4000 – maková sláma se při dovozu do ČR a vývozu z ČR uplatňují automatické licence.

3. Daňová politika

Zákonem č. 262/2001 Sb., se mění zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 17/2000 Sb. a zákon č. 22/2000 Sb.

Snížené sazby daně z přidané hodnoty (tj. 5 %) podléhají následující skupiny položek celního sazebníku:

- 1211 - rostliny a části rostlin (včetně semen a plodů) používané hlavně ve voňavkářském nebo farmaceutickém průmyslu nebo jako insekticidy, fungicidy nebo k podobným účelům
čerstvé nebo sušené, též nařezané, rozdrcené nebo v prášku,
- 1302 - rostlinné šťávy a výtažky; pektinové látky, pektináty a pektany; agar-agar a ostatní slizy a zahušťovadla získané z rostlin, též upravené.

Sazbě ve výši 22 % podléhá:

- 0904 - pepř rodu *Piper*, sušené, drcené nebo mleté plody rodu *Capsicum* nebo *Pimenta*,
- 0905 - vanilka,
- 0906 - skořice a květy skořicovníku,
- 0907 - hřebíček (celé plody, květy a stopky),
- 0908 - muškátové oříšky, muškátový květ, anomy a kardamomy,
- 0909 - semena anýzu, badyánu, fenyklu, koriandru, kmínu nebo kořeného kmínu, jalovcové bobulky,
- 0910 - zázvor, šafrán, kurkuma, tymián, bobkový list, kari a ostatní koření.

4. Dotační politika státu

a) Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování podpor formou dotací na základě podpůrných programů, stanovených § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství pro rok 2003:

1.S. – Podpora komplexní sklizně máku setého

Účelem je podpořit komplexní sklizeň máku setého s ohledem na zajištění bezpečnosti území z hlediska omamných a psychotropních látek v souladu se zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách v platném znění. Předmětem podpory je plocha máku setého, ze které byl komplexně sklizen mák a makovina. Výše podpory je stanovena do 100 Kč/ha komplexně sklizené plochy, která může dosáhnout max. 20 000 ha a musí být založena uznaným osivem odrůd registrovaných podle zák. č. 92/1996 Sb. v platném znění (podle zákona o uvádění osiva a sadby do oběhu). Při komplexní sklizni rozlohy vyšší než je stanoveno bude pěstitelská plocha všech žadatelů krácena odpovídajícím procentem.

2.B. – Udržování genetického potenciálu osiv a sadby

2.B.a.1) – Podpora na šlechtění nových, již rozpracovaných odrůd olejnin, zelenin, kořeninových a léčivých rostlin do výše 60 % prokázaných přímých nákladů.

2.B.c. – Podpora zkoušení původních českých odrůd v zahraničí, pokud byly v roce 2003 ve státě zkoušení registrovány anebo pokud jim byla v roce 2003 ve státě zkoušení udělena právní ochrana ve výši do 100 000 Kč na jednu odrůdu. Subjektem je podnikatel (§ 2 zákona č. 513/1991 Sb.), který zabezpečuje novošlechtění a udržovací šlechtění rostlin v souladu se zákonem č. 92/1996 Sb. v platném znění, včetně navazujících vyhlášek a předpisů, a vlastník šlechtitelského osvědčení podle zák. č. 408/2000 Sb. U PP 2.B.a.1) za předpokladu, že v jeho případě byla v posledních 3 letech registrována alespoň jedna odrůda nebo má podánu alespoň jednu přihlášku k registraci odrůdy. Podporu lze poskytnout i Výzkumnému ústavu rostlinné výroby.

Podmínka do rozhodnutí: podpora 2.B.c. může být čerpána za předpokladu, že žadatel doloží ověřené české překlady dokladů o registraci (povolení) odrůd ze států zkoušení (nevztahuje se na doklady ze Slovenské republiky).

3. – Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

3.a. – Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin do výše 60 % z prokázaných nákladů na pořízení bioagens a na odborný servis. Subjektem je podnikatel (§ 2 zákona č. 513/1991 Sb.), provádějící ozdravování polních a speciálních plodin.

3.e. – Podpora šlechtění odrůd s vyšší odolností proti škodlivým biotickým a abiotickým činitelům do výše 60 % prokázaných přímých nákladů.

7. – Podpora mladých začínajících zemědělců

Účelem je podpora rozvoje drobného a středního podnikání v zemědělství, prostřednictvím podpory mladých začínajících zemědělců. Podpora je poskytována na pořízení, rozšíření a modernizaci farmy, týká se nákupu či pořízení budov a staveb, strojů, zařízení. Dotaci nelze použít na nákup půdy a nelze ji použít na pořízení předmětu podpory, který byl v minulém období již jednou dotován z finančních prostředků státního rozpočtu nebo PGRLF, a. s. Subjektem je podnikatel do 40 let věku, podnikající v zemědělské prvovýrobě, který začal poprvé samostatně hospodařit a kterému nebyla dosud nikdy poskytnuta podpora na tento program. Výše dotace je stanovena do 50 % prokázaných nákladů (výdajů) na pořízení investice, max. však 2 mil. Kč.

8. – Nákazový fond a dotace zemědělského pojištění

8.B. – Částečná úhrada (podpora) zemědělského pojištění.

8.B.a. – Podpora pěstitelů na úhradu nákladů spojených s pojištěním plodin – podpora pěstitelů, který podniká v zemědělské výrobě podle § 2 zák. č. 513/1991 Sb. a uzavřel smluvní pojištění pro případ živelné pohromy. Výše podpory je stanovena do 20 % prokázaných nákladů na pojištění pro případ živelné pohromy.

9.A.b. – Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

9.A.b.1) – Publikace doporučených odrůd včetně agrotechniky, poskytované pěstitelům zdarma. Subjektem je pěstitelský svaz. Výše podpory je stanovena do výše 80 % prokázaných přímých nákladů.

9.A.b.2) – Pořádání výstav pěstovaných rostlin. Subjektem je vystavovatel nebo pěstitelský svaz. Výše podpory: fixní částka podle rozhodnutí MZe, podle významu pořádané výstavní akce.

9.A.b.3) – Podpora pořádání seminářů, školení pro pěstitelskou veřejnost. Subjektem je pořadatel (se souhlasem MZe). Výše podpory: do výše 60 % prokázaných přímých nákladů.

9.F. – Podpora poradenství v zemědělství

Účelem je příprava zemědělských podnikatelů na zapojení do evropských podpůrných programů. Předmětem podpory je zemědělské poradenství, poskytované k projektům předkládaným v rámci programu SAPARD, priorit 1: „Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství“, opatření 1.1. a 1.2. Subjektem jsou žadatelé, kteří využijí služeb poradců vedených v „Registru poradců MZe ČR“ ke zpracování projektu/ů k žádosti/em, předložené/ým v roce 2003 v termínu stanoveném programem SAPARD. Výše podpory je stanovena do 60 % z prokázaných nákladů spojených poradenstvím pro zpracování projektu/ů.

10. – Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců, podpora evropské integrace nevládních organizací

Účelem je podpora činnosti odbytových organizací výrobců a subjektů, sdružujících odbytové organizace výrobců u vybraných prvovýrobních nezpracovaných zemědělských komodit za účelem společného odbytu základních zemědělských výrobků a vytváření efektivní marketingové struktury. Podpora integrace vyjmenovaných českých nevládních stavovských agrárních organizací do evropských nevládních organizací, působících v sídle EU.

10.A. – Podpora činnosti odbytových organizací výrobců v prvních třech letech činnosti

Předmětem je podpora činnosti nových odbytových organizací výrobců, vzniklých nejpozději v roce 2002 (rozhodující pro dobu činnosti odbytové organizace a stanovení výše procenta podpory je datum zapsání do obchodního rejstříku), které splňují podmínky programu a jsou MZe k této činnosti uznány a dosáhly v roce 2002 min. obratu 30 mil. Kč. Podpora je ve 2. roce do výše 40 % a ve 3. roce do výše 20 % uznanych nákladů na hlavní činnost odbytové organizace.

10.B. – Podpora činnosti odbytových organizací výrobců

Podporován je technologický rozvoj a vytváření efektivní marketingové struktury odbytových organizací výrobců, vzniklých nejpozději v kalendářním roce 2000, aby vytvořený obrat byl mírou činnosti pro poskytnutí podpory, a které splňují podmínky programu a jsou MZe k této činnosti uznány a dosáhly v roce 2002 min. obratu 30 mil. Kč. Výše podpory je stanovena do 50 % uznatelných výdajů; maximální příspěvek ze strany státu se bude odvíjet z obratu odbytové organizace (za rok 2002), a to do výše nejvíce 2 %, maximálně však 3 mil. Kč.

10.C. – Podpora činnosti subjektů sdružujících odbytové organizace výrobců v prvních třech letech činnosti.

Předmětem podpory je činnost subjektů, sdružujících odbytové organizace výrobců, vzniklých nejpozději v roce 2002 (rozhodující pro dobu činnosti subjektu sdružujícího odbytové organizace výrobců a stanovení výše procenta podpory je datum zapsání do obchodního rejstříku), které splňují podmínky programu. Subjekty se zabývají odbytem nebo podporou odbytu jedné z prvovýrobních komodit pro své členské subjekty, kterými jsou výhradně uznané odbytové organizace výrobců (min. počet 3 odbytové organizace výrobců), operujících v jedné shodné komoditě. Podpora je ve 2. roce do výše 40 %, ve 3. roce do výše 20 % uznanych nákladů na hlavní činnost subjektů, sdružujících odbytové organizace výrobců (nelze spojovat s nákladovými položkami členských odbytových organizací z podpůrných programů 10.A. a 10.B.).

10.D. – Podpora evropské integrace nevládních organizací

Předmětem podpory jsou náklady spojené se vstupem, členstvím, zastoupením členství a s činností českých stavovských agrárních nevládních organizací (u členů řádných i přidružených) v mezinárodních nevládních organizacích, za které se z hlediska tohoto podpůrného programu pro rok 2003 považují:

Konfederace evropského zemědělství (CEA), Konfederace mladých farmářů (CEJA), Evropská konfederace zemědělských producentů (COPA), Všeobecný výbor pro zemědělské družstevnictví EU (COGECA), Konfederace potravinářských sdružení EU 15 (CIAA), Konfederace evropských vlastníků lesů (CEPF), Evropská federace obecních lesů (FECOF).

Výše podpory: fixní částka dle rozhodnutí MZe, podle náročnosti začlenění do vyjmenovaných mezinárodních nevládních organizací.

13. – Podpora zvyšování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu a výrobce hotových krmiv

13. A – Podpora zavádění systémů řízení jakosti a systému environmentálního managementu podle norem ISO.

Účelem je usnadnění přístupu českých potravinářských (krmivářských) podniků na evropský trh získáním mezinárodně uznávaných certifikátů řízení jakosti a environmentálního managementu ISO 9000, ISO 14000, popř. obnovení nebo reakreditace na vyšší stupeň. Subjektem může být

- výrobce potravin podle zákona č. 110/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jehož podíl tržeb z vlastní výroby potravin je vyšší než 50 % a jehož spotřeba stanovených tuzemských zemědělských výrobků tvoří více než 55 % celkových surovinových nákladů,
- registrovaný výrobce hotových krmiv (podle zák. č. 91/1996 Sb., ve znění zák. č. 244/2000 Sb.), jehož podíl tržby za prodej krmiv ku tržbám za prodej vlastních výrobků a služeb je vyšší než 70 % a jehož spotřeba stanovených tuzemských zemědělských výrobků tvoří více než 55 % celkových surovinových nákladů ve finančním vyjádření.

Výše podpory je stanovena do 50 % prokazatelně vynaložených nákladů v roce 2003 dle předloženého projektu, max. do 500 tis. Kč na subjekt a projekt. Předmětem podpory je příslušný certifikát, vydaný certifikačním akreditovaným orgánem včetně projektu a všech činností směřujících k jeho získání.

13. B – Podpora zvyšování funkčnosti a účinnosti systému kritických bodů (HACCP)

Cílem je zvyšování úrovně zdravotní nezávadnosti potravin (krmiv) a hygieny provozu potravinářských (krmivářských) podniků podporou provedení potřebných technických opatření v návaznosti na zpracovaný systém kritických bodů. Subjektem je

- výrobce potravin podle zákona č. 110/1997 Sb., jehož podíl tržeb z vlastní výroby potravin je vyšší než 50 % a jehož spotřeba stanovených tuzemských zemědělských výrobků tvoří více než 55 % celkových surovinových nákladů,
- registrovaný výrobce hotových krmiv (podle zák. č. 91/1996 Sb., ve znění zák. č. 244/2000 Sb.), jehož podíl tržby za prodej krmiv ku tržbám za prodej vlastních výrobků a služeb je vyšší než 70 % a jehož spotřeba tuzemských zemědělských výrobků tvoří více než 55 % celkových surovinových nákladů ve finančním vyjádření.

Výše podpory činí do 50 % prokazatelně vynaložených nákladů dle předloženého projektu, max. do 10 mil. Kč na subjekt a projekt. Minimální hodnota projektu je 1 mil. Kč.

13.C. – Podpora spotřeby českých potravinářských výrobků

Účelem je podpořit spotřebu potravinářských výrobků, vyráběných v ČR převážně z tuzemských surovin, cestou vytváření pozitivního vnímání spotřebitelem s cílem udržet a stabilizovat současný rozměr potravinářské a zemědělské výroby. Předmětem podpory je udělení značky původu a kvality výrobku a s tím související marketinková kampaň, vytvářející u spotřebitele povědomí o značce výrobku. Výše podpory je do 100 % prokazatelně vynaložených nákladů v roce 2003 dle předloženého projektu.

b) Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Hlavní činností je poskytování podpor ve formě dotací úroků a garancí části jistiny úvěrů na ekonomicky návratné podnikatelské záměry v rámci následujících vyhlášených programů.

C.1. Provoz – Program krátkodobé podpory řešení sezónních výkyvů financování provozních výdajů. Cílem programu je přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů na taxativně stanovené provozní účely s délkou úvěru do 18 měsíců.

C.2. Investice – Zásadními prioritami pro poskytování podpor k rozvoji perspektivních podnikatelských subjektů je cílené uskutečnění restrukturalizace těchto subjektů se zaměřením na podporu exportních aktivit a podporu tvorby vzájemně výhodných vazeb mezi prvovýrobcí, zpracovateli a distributory. Program se dělí na podprogramy:

C.2.1. – Zemědělec – Cílem podprogramu je vytvořit předpoklady pro rozvoj perspektivních zemědělců – prvovýrobců a usnadnit investiční obnovu lesa.

C.2.2. – Zpracovatel – Cílem podprogramu je podpořit rozvoj konkurenceschopných zpracovatelských organizací.

C.2.3. – Odbytová organizace – Cílem podprogramu je podpořit vybudování a rozvoj odbytových organizací.

C.2.4. – Hygiena – Cílem podprogramu je zajištění veterinárních a hygienických podmínek provozů, zpracovávajících živočišné a rostlinné produkty tak, aby tyto provozy odpovídaly příslušným hygienickým a veterinárním předpisům ČR i EU. Jsou podporovány investice pro zlepšení hygieny provozů a pomocných prostor organizací, včetně investic vedoucích k certifikaci systému HACCP.

C.3. Mladí – Program podpory mladých podnikatelů – fyzických osob – do 40 let ve formě zvýhodnění podmínky programů Provoz nebo Investice.

C.4. Export – Program podpory exportu vybraných zemědělských a potravinářských komodit (je otevřen pouze pro podpory určité komodity v případě naléhavých důvodů).

c) Program SAPARD

Možnost získání pomoci z programu SAPARD je omezena na období 2000 – 2006, případně končí datem vstupu ČR do EU.

Priority a opatření:

1. – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství

-1.1.: - Investice do zemědělského majetku

- 1.1.1.: Welfare v chovech hospodářských zvířat
- 1.1.2.: Rekonstrukce skladovacích kapacit pro ovoce a zeleninu
- 1.1.3.: Skladovací kapacity pro vedlejší produkty živočišné výroby

- 1.2.: - Zlepšování zpracovávání a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu

- 1.2.1.: Modernizace technologií
- 1.2.2.: Podpora regionálních produktů

- 1.3.: - Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele

- 1.3.1.: Jednotná klasifikace jatečně opracovaných těl SEUROP
- 1.3.2.: Pomoc při zavádění HACCP

- 1.4.: – Meliorace a pozemkové úpravy

2. – Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí

- 2.1.: - Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury

- 2.1.a): Obnova a rozvoj vesnic
- 2.1.b): Rozvoj venkovské infrastruktury

- 2.2.: - Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností zajišťujících rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmu

- 2.3.: - Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny

3. – Příprava podmínek pro plné využití plánu

- 3.1.: - Zlepšování profesního vzdělávání

- 3.2.: - Technická pomoc

5. Normy jakosti

Problematiku léčivých rostlin a drog řešily ČSN podle třídicího znaku 86 6000 až 86 7200, které byly vydané v letech 1958 – 1961 a téměř všechny byly zrušeny. Zachovány zůstaly pouze následující:

Číslo normy	Název	Účinnost od
ČSN 86 6910	Léčivé rostliny. Semeno strofantu. Semen strophanti.	07/56
ČSN 86 6911	Léčivé drogy. Semeno tonko.	10/61
ČSN 86 7012	Léčivé rostliny. Kořen kozlíku lékařského. <i>Radix valeriane.</i>	08/54
ČSN 86 7013	Léčivé rostliny. Kořen omanu. <i>Radix enulae.</i>	12/54
ČSN 86 7153	Léčivé rostliny. Oddenek puškvorce obecného. <i>Rhizoma calumi.</i>	12/54

Třídící znak	Číslo normy	Název	Účinnost od
56 9801	ČSN 56 9801	Vonné a chuťové látky pro požívatinu. Společná ustanovení.	1. 1.1974
58 0197	ČSN ISO 3632-1	Šafrán (<i>Crocus sativus</i> Linnaeus). Část 1: Specifikace.	1. 11.1996
58 0197	ČSN ISO 3632-2	Šafrán (<i>Crocus sativus</i> Linné). Část 2: Metody zkoušení.	1. 9.1995
58 0200	ČSN ISO 3493	Vanilka – Slovník.	1. 2.2001
58 0201	ČSN ISO 5565-1	Vanilka pravá [<i>Vanilla fragrans</i> (Salisbury) Ames]. Část 1: Specifikace (část 2 není).	1. 7.2002
58 0500	ČSN ISO 676	Koření - Botanické názvosloví.	1. 10.1998
58 0510	ČSN 58 0510	Koření tropické a subtropické.	1. 7.1967
58 0511	ČSN 58 0511	Mletá kořeninová paprika. Norma jakosti.	1. 1.1964
58 0516	ČSN ISO 5561	Kmín tmavý a kmín světlý (<i>Carum carvi</i> Linnaeus) celý. Specifikace.	1. 1.1997
58 0516	ČSN ISO 5562	Kurkuma celá nebo mletá (prášková). Specifikace.	1. 2.1997
58 0517	ČSN ISO 959-1	Pepř (<i>Piper nigrum</i> Linnaeus) celý nebo mletý. Specifikace. Část 1: Pepř černý.	1. 2.1997
58 0517	ČSN ISO 959-2	Pepř (<i>Piper nigrum</i> Linnaeus) celý nebo mletý. Specifikace. Část 2: Pepř bílý.	1. 2.1997
58 0518	ČSN ISO 6577	Muškatový ořech celý nebo zlomky a muškátový květ celý nebo kousky (<i>Myristica fragrans</i> Houttuyn). Specifikace.	1. 2.1997
58 0520	ČSN ISO 882-1	Kardamom (<i>Elettaria cardamomum</i> (Linnaeus) Maton var. minuscula Burkill). Specifikace. Část 1: Celé tobolky.	1. 2.1997
58 0520	ČSN ISO 882-2	Kardamom (<i>Elettaria cardamomum</i> (Linnaeus) Maton var. minuscula Burkill). Specifikace. Část 2: Semena.	1. 2.1997
0521	ČSN ISO 1117858	Badyán (<i>Illicium verum</i> Hook.f.). Specifikace.	1. 1.1998
58 0522	ČSN ISO 10620	Majoránka sušená (<i>Origanum majorana</i> L.). Specifikace.	1. 1.1998
58 0523	ČSN ISO 6576	Bobkový list (<i>Laurus nobilis</i> Linnaeus) celý a zlomky listů. Specifikace.	1. 1.1998
58 0524	ČSN ISO 6465	Kmín římský celý (<i>Cuminum cyminum</i> Linnaeus). Specifikace.	1. 1.1998
58 0525	ČSN ISO 2254	Hřebíček celý a mletý (práškový). Specifikace.	1. 1.1998
58 0526	ČSN ISO 11165	Šalvěj sušená (<i>Salvia officinalis</i> L.). Specifikace.	1. 9.1998
58 0527	ČSN ISO 6754	Tymián sušený (<i>Thymus vulgaris</i> L.). Specifikace.	1. 9.1998
58 0528	ČSN ISO 11163	Bazalka sušená (<i>Ocimum basilicum</i> L.). Specifikace.	1. 9.1998
58 0529	ČSN ISO 11164	Rozmarýna sušená (<i>Rosmarinus officinalis</i> L.). Specifikace.	1. 9.1998
58 0530	ČSN ISO 2255	Koriandr (<i>Coriandrum sativum</i> L.) celý nebo mletý (práškový). Specifikace.	1. 9.1998
58 0531	ČSN ISO 7386	Anýz (<i>Pimpinella anisum</i> Linnaeus). Specifikace.	1. 8.1999
58 0532	ČSN ISO 1003	Koření – Zázvor celý, kousky nebo mletý. Specifikace.	1. 8.1999
58 0533	ČSN ISO 7927-1	Fenykl (semeno) celý nebo mletý (práškový). Část 1: Fenykl (semeno) (<i>Foeniculum vulgare</i> P. Miller var. <i>vulgare</i>). Specifikace. (část 2 není)	1. 8.1999
58 0534	ČSN ISO 972	Kayenský pepř (<i>chillies</i>) celý nebo mletý (práškový) a paprika kořeninová pálivá celá nebo mletá (prášková). Specifikace.	1. 8.1999
58 0535	ČSN ISO 7928-1	Saturejka. Specifikace. Část 1: Saturejka horská (<i>Satureja montana</i> Linnaeus).	1. 9.1999
58 0535	ČSN ISO 7928-2	Saturejka. Specifikace. Část 2: Saturejka zahradní (<i>Satureja hortensis</i> Linnaeus).	1. 9.1999

Třídící znak	Číslo normy	Název	Účinnost od
58 0110	ČSN 58 0110	Koření. Metody zkoušení.	1. 10. 1964
58 0180	ČSN 58 0180	Koření. Odběr vzorků.	1. 4. 1994
58 0181	ČSN ISO 2825	Koření. Příprava mletého vzorku pro analýzy.	1. 4. 1994
58 0182	ČSN ISO 927	Koření. Stanovení obsahu příměsí.	1. 4. 1994
58 0183	ČSN ISO 1208	Koření. Stanovení nečistot.	1. 4. 1994
58 0184	ČSN ISO 928	Koření. Stanovení celkového obsahu popela.	1. 3. 1995
58 0186	ČSN ISO 930	Koření. Stanovení obsahu popela nerozpust. v kyselině.	1. 3. 1995
58 0188	ČSN ISO 940	Koření. Stanovení extraktu rozpustného v alkoholu.	1. 9. 1995
58 0189	ČSN ISO 941	Koření. Stanovení extraktu rozpustného ve studené vodě.	1. 9. 1995
58 0190	ČSN ISO 1108	Koření. Stanovení netěkavého éterového extraktu.	1. 9. 1995
58 0191	ČSN ISO 3588	Koření. Stanovení stupně jemnosti mletí. Metoda ručního prosévání (Referenční metoda).	1. 9. 1995
58 0192	ČSN ISO 5564	Pepř černý a bílý, celý nebo mletý. Stanovení obsahu piperinu. Spektrofotometrická metoda.	1. 7. 1995
58 0193	ČSN ISO 5566	Kurkuma. Stanovení barevné mohutnosti. Spektrofotometrická metoda.	1. 9. 1995
58 0194	ČSN ISO 7541	Mletá (v prášku) paprika. Stanovení celkového obsahu přírodních barviv.	1. 9. 1995
58 0195	ČSN ISO 7542	Paprika mletá (v prášku) (<i>Capsicum annum</i> L.) Mikroskopické zkoušení.	1. 8. 1995
58 0196	ČSN ISO 6571	Koření, kořenící látky a byliny. Stanovení obsahu těkavých olejů (silic).	1. 7. 1995
58 0198	ČSN ISO 7543-2	Chilli papriky a oleoresiny chilli paprik. Stanovení celkového obsahu capsacinoidů. Část 2: Metoda vysokoúčinné kapalinové chromatografie.	1. 2. 1997
58 0199	ČSN ISO 11027	Pepř a oleoresiny pepře. Stanovení obsahu piperinu. Metoda vysokoúčinné kapalinové chromatografie.	1. 2. 1997

Výše uvedené ČSN nejsou závazné, jsou to pouze dobrovolné dokumenty, na které se ale lze odvolávat v obchodním styku a při výrobě - pak se stávají pro účastníky dohody závazné. Závaznou se ČSN stane rovněž, je-li na ní v zákonech nebo vyhláškách uveden odkaz. Povinnost postupovat podle ČSN byla zrušena již v roce 1991 a nyní se normalizace řídí zákonem č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů.

6. Legislativa vztahující se ke komoditě LAKR

Zákon č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů (změny zákony č. 357/1999 Sb., 153/2000 Sb., 408/2000 Sb.) Prováděcími předpisy jsou:

- Vyhláška MZe č. 191/1996 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin. Uvádí požadavky na množitelské porosty, osivo a sadbu léčivých rostlin, přehled druhů generativně a vegetativně množených.
- Vyhláška MZe č. 90/1998 Sb., kterou se vymezují některé druhy rostlin uvedené v druhovém seznamu, jejichž rozmnožovací materiál se smí uvést do oběhu jako obchodní a stanoví se jeho vlastnosti a způsob kontroly.

Zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů (změny zákony č. 409/2000 Sb., 314/2001 Sb., 320/2002 Sb., 309/2002 Sb.). Prováděcími předpisy jsou:

- Vyhláška MZe č. 89/2002 Sb., o ochraně proti zavlékání škodlivých organizmů při dovozu, průvozu a vývozu rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů a proti jejich rozšiřování na území ČR a o soustavné rostlinolékařské kontrole.
- Vyhláška MZe č. 91/2002 Sb., o prostředcích na ochranu rostlin.
- Vyhláška MZe č. 92/2002 Sb., o odborné způsobilosti pro živnostenské podnikání na úseku rostlinolékařské péče.

Zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 149/2000 Sb. (Úplné znění zákona - zákon č. 402/2000 Sb.). Prováděcími předpisy jsou:

- Vyhláška MZ č. 245/1997 Sb., kterou se vydává seznam rostlin využívaných pro farmaceutické a terapeutické účely.
- Vyhláška MZ č. 1/1998 Sb., kterou se stanoví požadavky na jakost, postup při přípravě, zkoušení, uchovávání a dávkování léčiv (**Český lékopis 1997**), ve znění pozdějších předpisů (vyhlášky č. 296/1999 Sb., 48/2001 Sb., 180/2002 Sb.).
- Vyhláška MZ a MZe č. 75/1998 Sb., kterou se vydává seznam léčivých látek a pomocných látek, které lze použít pro přípravu léčivých přípravků.
- Vyhláška MZ a MZe č. 90/1999 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o přípravě a výdeji léčivých přípravků a bližší podmínky provozu lékáren a dalších provozovatelů vydávajících léčivé přípravky, ve znění vyhlášky č. 234/2000 Sb.

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (č. 166/1999 Sb., 306/2000 Sb., 146/2002 Sb.). Prováděcími předpisy jsou:

- Vyhláška MZ č. 297/1997 Sb., o podmínkách ozařování potravin, o nejvyšší přípustné dávce záření a o způsobu značení.
- Vyhláška MZe č. 330/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čaj, kávu a kávoviny (změna vyhláškou č. 91/2000 Sb.).
- Vyhláška MZe č. 331/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky a ochucovadla a hořčici. (změna vyhláškou č. 419/2000 Sb.).
- Vyhláška MZe č. 23/2001 Sb., kterou se stanoví druhy potravin určené pro zvláštní výživu a způsob jejich použití.
- Vyhláška MZ č. 52/2002 Sb., kterou se stanoví požadavky na množství a druhy látek určených k aromatizaci potravin, podmínky jejich použití,
- Vyhláška MZ č. 53/2002 Sb., kterou se stanoví chemické požadavky na zdravotní nezávadnost jednotlivých druhů potravin a potravinových surovin, podmínky použití látek přídatných, pomocných a potravních doplňků, (změna vyhlášky č. 233/2002 Sb.),
- Vyhláška MZ č. 54/2002 Sb., kterou se stanoví zdravotní požadavky na identitu a čistotu přídatných látek,
- Vyhláška MZe č. 451/2002 Sb., o podmínkách a požadavcích na provozní a osobní hygienu při výrobě potravin, kromě potravin živočišného původu.

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění zákon č. 55/2002).

Zákon č. 17/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 262/2001 Sb.).

Zákon č. 22/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (zákon č. 262/2001 Sb.).

Nařízení vlády č. 140/2000 Sb., kterým se stanoví seznam oborů živností volných (změna nařízením č. 468/2000 Sb.).

Zákon č. 153/2000 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organizmy a produkty a o změně některých souvisejících zákonů (vyhlášky MŽP č. 372/2000 Sb., 373/2000 Sb., 374/2000 Sb.).

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů (č. 13/2002 Sb., 76/2002 Sb., 120/2002 Sb., 320/2002 Sb., 309/2002 Sb.).

Zákon č. 308/2000 Sb. kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech, o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin (zákon o ochraně práv k odrůdám), ve znění pozdějších předpisů (zákony č. 147/2002 Sb., 149/2002 Sb.).

Nařízení vlády č. 469/2000 Sb., kterým se stanoví obsahové náplně jednotlivých živností.

Vyhláška MZe č. 53/2001 Sb., kterou se provádí **zákon č. 242/2000 Sb.**, o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné, vypěstované na půdě uváděné do klidu (změny nařízeními č. 454/2001 Sb., 294/2002 Sb.). Účinnost od 28. 2. 2001 do 30. 9. 2005.

Vyhláška ČSÚ č. 126/2001 Sb., kterou se stanoví kritéria pro zápis do zemědělského registru (podle zákona č. 89/1995 Sb. ve znění zákona č. 411/2000 Sb.).

Vyhláška MŽP č. 216/2001 Sb., kterou se mění vyhláška č. 82/1997 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně a doplnění zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění vyhlášky č. 264/1998 Sb.

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (č. 477/2001 Sb., 76/2002 Sb., 275/2002 Sb., 320/2002 Sb.). Prováděcími předpisy jsou:

- Vyhláška MŽP č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, dovozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů).
- Vyhláška MŽP č. 382/2001 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě.
- Vyhláška MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady.

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisného označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele.

- Vyhláška MZe č. 243/2002 Sb., kterou se provádí zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisného označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele. Uvádí seznam zemědělských výrobků a potravin určených pro lidskou výživu podle zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 149/2000 Sb., 153/2000 Sb., 258/2000 Sb., 102/2001 Sb., 138/2002 Sb., 320/2002 Sb., 309/2002 Sb.

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (prováděcí předpisy: vyhlášky MPO č. 115/2002 Sb., 116/2002 Sb., 117/2002 Sb.).

Zákon č. 205/2002 Sb., kterým se mění **zákon č. 22/1997 Sb.**, o technických požadavcích na výrobky, a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákony č. 71/2000 Sb. a 102/2001 Sb.).

ČINNOST ÚSTŘEDNÍHO PORADNÍHO SBORU MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ ČR

Ústřední poradní sbor Ministerstva zdravotnictví ČR pro léčivé rostliny (ÚPS) a jeho statut byly potvrzeny ministryní zdravotnictví s účinností od 1. 12. 2002. Je poradním orgánem ministerstva pro řešení úkolů souvisejících se zpracováním, distribucí a využitím léčivých rostlin ve zdravotnictví. Členství v ÚPS je výběrové a čestné.

Počátky činnosti ÚPS lze vysledovat až do roku 1922, kdy Nařízením vlády Republiky Československé č. 66 z 23. února 1922 byla zřízena Ústřední komise pro sběr léčivých rostlin při tehdejším Ministerstvu veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy jako orgán ve věcech sběru, ale i pěstování léčivých rostlin, odborně fundovaný a schopný podávat odborné vědecké posudky a návrhy. Do náplně komise patřila i odborná činnost publikační a činnost osvětová. Zřízení tohoto orgánu bylo motivováno vznikem obdobných institucí v sousedních státech. Ústřední komise se stala záhy orgánem zastupujícím náš stát na mezinárodním fóru v otázkách kolem léčivých rostlin.

Od samého začátku byla maximální pozornost věnována sběru léčivých rostlin (charakter činnosti sociální) i jejich pěstování (doplňková zemědělská produkce). Komise měla své pobočky v Brně a Bratislavě. Po druhé světové válce byla tato instituce pověřena ministerstvem zdravotnictví o organizaci využití rostlinné surovinové základny pro farmaceutický průmysl. Pracovala na celém území republiky prostřednictvím krajských a okresních poradních sborů.

V současnosti pomocí sítě krajských odborníků pro léčivé rostliny se ÚPS stará o zamezení nekvalifikovaného léčení léčivými rostlinami a o zdravotnickou osvětu na tomto poli. Významnou aktivitou ÚPS je pomoc při pořádání výstav s tematikou léčivých rostlin, podpora publikační činnosti na tomto poli, jakož i pořádání specializovaných akcí, seminářů a konferencí. ÚPS pravidelně pořádá semináře o léčivých rostlinách v IPVZ Praha (Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví).

V rámci mezirezortních aktivit je tradiční spolupráce s ministerstvem zemědělství a specializovanými zemědělskými podniky, směřující k oživení pěstování LAKR a spolupráce s ministerstvem školství na úseku sběru léčivých rostlin jako dobrovolné obecně prospěšné aktivity mládeže.

HLAVNÍ ZÁSADY SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY EU V SEKTORU LAKR

Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny patří mezi produkty společného zemědělského trhu a zemědělské politiky ES. Nemají však v rámci předpisů ES vlastní společnou organizaci trhu, jako některé jiné zemědělské komodity. Právní předpisy, vztahující se ke skupině LAKR, proto spadají pod několik oblastí právního řádu ES, stejně jako je tomu v současnosti v ČR. Právní řád ES bude pro ČR právně závazný dnem vstupu do EU.

Některé právní předpisy ES, vztahující se k LAKR, oblast společné zemědělské politiky:

- **Nařízení Rady (ES) č. 1467/94** (31994R1467) ze dne 20. června 1994 o zachování, popisu, sběru a využití genetických zdrojů v zemědělství,
- **Nařízení Rady (ES) č. 338/97** (31997R0338) ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (naposledy pozměněné nařízením č. 2476/2001),
- **Směrnice Rady č. 2000/29/ES** (32002L0029) ze dne 8. května 2000 o ochranných opatřeních proti zavlékání organismů škodlivých rostlinám nebo rostlinným produktům do Společenství a proti jejich rozšiřování na území Společenství,
- **Směrnice Komise č. 2002/53/ES** (32002L0053) ze dne 13. července o Společném katalogu odrůd zemědělských rostlin.

Po vstupu ČR do EU bude pro pěstitele léčivých, aromatických a kořeninových rostlin prostor pro podporu ze strukturálních fondů ES především v rámci **EAGGF** (Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu), dle **nařízení Rady (ES) č. 1257/1999** o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF) a o změně a zrušení některých nařízení. V ČR bude toto nařízení aplikováno (včetně podmínek a kritérií pro získání podpory) opatřeními v rámci dvou základních programových dokumentů Ministerstva zemědělství:

- **HRDP – horizontální plán rozvoje venkova pro ČR 2004-2006** (zmírnění rozdílů v rentabilitě podniků v méně příznivých oblastech, věková struktura, snížení podílu orné půdy – vyrovnání ztrát),
- **SOP – sektorový operační plán „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“** (restrukturalizace, modernizace, zvýšení konkurenceschopnosti, podpora investic do zemědělského majetku).

V rámci **nařízení Rady (ES) č. 1251/1999** ze dne 17. května 1999, o režimu podpor pro producenty některých plodin na orné půdě, a s ním souvisejících

- **Nařízení Komise č. 2316/1999**, kterým se stanoví podrobná pravidla pro uplatňování nařízení Rady č. 1251/1999, a především
- **Nařízení Komise č. 2461/1999**, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 1251/1999 **ohledně využití půdy vyjmuté z produkce k výrobě surovin**,

budou v ČR po vstupu do EU realizovány platby na plochu, vyjmutou z produkce a užívanou k pěstování surovin, které nejsou určené k přímé lidské a živočišné spotřebě (mezi nimi i některé LAKR).

Některé právní předpisy ES vztahující se k LAKR, mimo zemědělství:

- **Směrnice Rady č. 76/768/EHS** (31976L0768) ze dne 27. července 1976 o sblížení právních předpisů členských států, týkajících se kosmetických prostředků, (poslední změna směrnicí 2003/16/ES),
- **Nařízení Rady (EHS) č. 2309/1993** (31993R2309) ze dne 22. července 1993, kterým se stanovují postupy Společenství pro registraci a dozor nad humánními a veterinárními léčivými přípravky a zřizuje se Evropská agentura pro hodnocení léčivých přípravků (poslední změna nařízením č. 649/1998),
- **Usnesení Rady** ze dne 20. prosince 1995 [31995Y1230(05)] o přípravcích z léčivých rostlin,

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/83/ES** o kodexu Společenství, týkajícího se humánních léčivých přípravků (poslední změna směrnicí č. 2002/98/ES).
V květnu 2002 byl Evropskou komisí předložen návrh směrnice, kterou se pozměňuje směrnice č. 2001/83/EC ve věci tradičních přípravků z léčivých rostlin.

EVROPSKÝ LÉKOPIS (The European Pharmacopoeia), čtvrté vydání, naposledy s dodatkem č. 4.5 (v EU závazný od 1. 7. 2003).

Závaznost Evropského lékopisu je dána těmito právními akty ES: Úmluva pro vypracování Evropského lékopisu ze dne 25. 6. 1994; Protokol k Úmluvě pro vypracování Evropského lékopisu; rozhodnutí Rady (ES) č. 1994/358 ze dne 16. 6. 1994, akceptující jménem ES Úmluvu pro vypracování Evropského lékopisu.

V ČR Lékopisná komise Ministerstva zdravotnictví pravidelně uveřejňuje ve Věstníku SÚKL (Státní ústav pro kontrolu léčiv) informace o závaznosti evropských textů (Lékopisné publikace a rychlá zezávací textů) a přibližně s ročním odstupem tyto texty, doplněné o národní specifika, vydává v českém jazyce jako **Český lékopis**.

SVĚTOVÁ PRODUKCE LAKR

Ve světě lze najít několik center pěstování a využívání LAKR, která mají své charakteristické atributy. Vedle evropského známe centrum asijské, americké a africké. Druhově početná, nikoliv však nejpočetnější, je evropská produkce LAKR. Mezi tradiční producenty LAKR v Evropě patří Německo, Nizozemsko, Belgie, Francie, Anglie, Španělsko a Itálie, dále také Polsko, Maďarsko a Bulharsko.

Asijské centrum LAKR je počtem používaných a k exportu nabízených drog nejbohatší. Významnými producenty a exportéry je Indie, Čína, Japonsko, Korea, Indonésie, Vietnam a Thajsko. I když pěstování LAKR není v této oblasti nezvyklé, převažuje jejich získávání sběrem z přírodních porostů.

Americké centrum produkce a využití LAKR je ponejvíce koncentrováno na jihoamerické teritorium. Významnými pěstiteli jsou zejména Argentina a Brazílie. Velkou tradici pěstování LAKR zejména pro potravinářský průmysl mají rovněž v USA. U většiny položek se však američtí výrobci orientují na zajištění dovozem. Je to způsobeno i charakterem americké zemědělské výroby, která prakticky vylučuje pěstování na malých plochách.

Afrika představuje v produkci LAKR velmi specifické teritorium především snahou o vybudování plantáží některých LAKR. Má rozhodující podíl v produkci chinovníku, snaží se o kombinované využití plantáží kakaovníku, kávovníku a čajovníku i pro farmaceutické a částečně i kosmetické účely.

Úplné informace o pěstování léčivých, aromatických a kořeninových rostlin ve světě nejsou k dispozici. Statistiky se této komoditě věnují jen okrajově, většinou se LAKR zařazují do kategorie „ostatní plodiny“.

Následující tabulka uvádí export a import LAKR v některých státech Evropy.

Stát	Dovoz v t	Vývoz v t
Německo	45 400	14 910
Francie	19 800	5 180
Itálie	10 380	3 560
Irsko	2 750	6 730
Maďarsko	710	5 480
Bulharsko	420	7 350

Pramen: UNCTAD COMTRADE, Lange 1998

PĚSTOVÁNÍ A SBĚR LAKR V ČR

Skupina rostlin, které označujeme jako léčivé, aromatické a kořeninové (LAKR), má zvláštní nároky na pěstování, čemuž odpovídá jejich speciální využití. Ve srovnání s jinými plodinami se LAKR pěstují na omezených plochách. Významným znakem této uměle vytvořené kategorie užitkových rostlin je značná druhová rozmanitost. Využívání zpracovateli je také velmi různorodé - od farmacie přes potravinářství, kosmetiku, likérnictví až po biologickou ochranu rostlin proti chorobám a škůdcům aj.

Pěstované LAKR lze rozdělit na velkoplošně pěstované a LAKR pěstované na malých plochách. Na větších plochách se v ČR pěstuje především:

- kmín kořený (*Carum carvi* L.),
- ostropestěc mariánský (*Silybum marianum* L.),
- námel (*Claviceps purpurea* TULN.).

Z důvodu výrazného poklesu pěstebních ploch během posledních let se v současné době za velkoplošně pěstované nepovažují:

- heřmánek lékařský (*Chamomilla recutita* (L.) RAUSCHERT),
- máta peprná (*Mentha x piperita* L.).

Nejvyužívanější surovinou pro zpracování ve farmaceutickém průmyslu je makovina, která se získává jako vedlejší produkt při pěstování máku setého (*Papaver somniferum* L.). V ČR se pěstují odrůdy se středním obsahem morfinu (Gerlach a Opál s obsahem morfinu 0,43 %) a odrůda Lazur s vysokým obsahem morfinu (0,8 %).

Produkcí LAKR ovlivňují zejména tyto aspekty:

- rozvoj chemoterapie, který omezil využívání některých rostlinných surovinových zdrojů. V poslední době je však zaznamenán enormní návrat k surovinám přírodního, hlavně rostlinného původu,
- zhoršení dostupnosti některých tradičně žádaných LAKR. Sběrem nelze opatřit ty druhy, jejichž výskyt v přírodě je stále vzácnější a jejichž zavedení do pěstování je často technologicky i ekonomicky náročné.

Výhody pěstování LAKR:

- agroekologický efekt – druhová diverzita v rámci osevních postupů, zvýšení podílu estetických prvků v zemědělsky využívané krajině a technologií šetrných k životnímu prostředí,
- sociální efekt – vytváření nových pracovních příležitostí, např. v marginálních oblastech,
- ekonomický efekt – tato komodita patří mezi ekonomicky výhodné a rentabilní plodiny (možnosti náhradního využití např. jako energetická surovina, olejina apod.).

Nevýhody pěstování LAKR:

- náročnost na vyšší podíl manuální práce v pěstitelských technologiích,
- nedostatek praktických zkušeností s pěstováním v různých agroekologických podmínkách ČR.

Obecně lze konstatovat, že pěstitelé mají vyšší zájem především o pěstování takových druhů, kde se může využít mechanizovaná sklizeň. Z těchto důvodů je zaznamenán pokles ploch druhů LAKR pěstovaných pro květ, především heřmánku. Významným problémem je následně zaplevelování ploch heřmánkem.

Činnost sdružení pěstitelů a zpracovatelů léčivých, aromatických a kořeninových rostlin – PELERO byla obnovena v roce 2000, kdy se navázalo na práci sdružení pěstitelů, které vzniklo již v roce 1987. V současné době si tato společnost klade za hlavní cíle kromě rozvoje pěstování a inovací pěstitelských technologií i rozšíření možnosti využívání pesticidů v pěstování LAKR v rámci tzv. minoritních indikací.

Pěstování léčivých, aromatických a kořeninových rostlin

LAKR jsou získávány pro potřeby zpracování ze třech zdrojů – z pěstování, ze sběru ve volné přírodě a z dovozu. Produkce je závislá na potřebách zpracovatelů. V posledních letech se u nás uplatňují léčivé rostliny ve značné míře jako suroviny pro výrobu potravin, které se označují jako potraviny pro zvláštní výživu, nebo potravinové doplňky. Tradičně se tyto rostlinné druhy využívají rovněž k výrobě čajových směsí, případně k izolaci obsahových látek, které jsou pak součástí farmaceutických přípravků.

Z pěstitelského pohledu se rozeznávají dva typy léčivých bylin:

- rostliny vyšlechtěné (kulturní)
- rostliny nešlechtěné, introdukované z volné přírody, kdy je pěstitel sám spontánním šlechtitelem, provádí tzv. pozitivní výběr apod.

V průběhu pěstování je nutná **ochrana proti škůdcům a houbovým chorobám**, případně proti plevelům. Přípravky na ochranu LAKR jsou registrovány jen u čtyř druhů (kmínu, fenyklu, ostropestřece a heřmánku). Perspektiva tohoto stavu je v rozšíření minoritních indikací. Nedostatek ochranných přípravků pro minoritní použití může vyvolat používání neschválených přípravků nebo ohrozit produkci některých druhů z důvodu značného zhoršení konkurenčních podmínek.

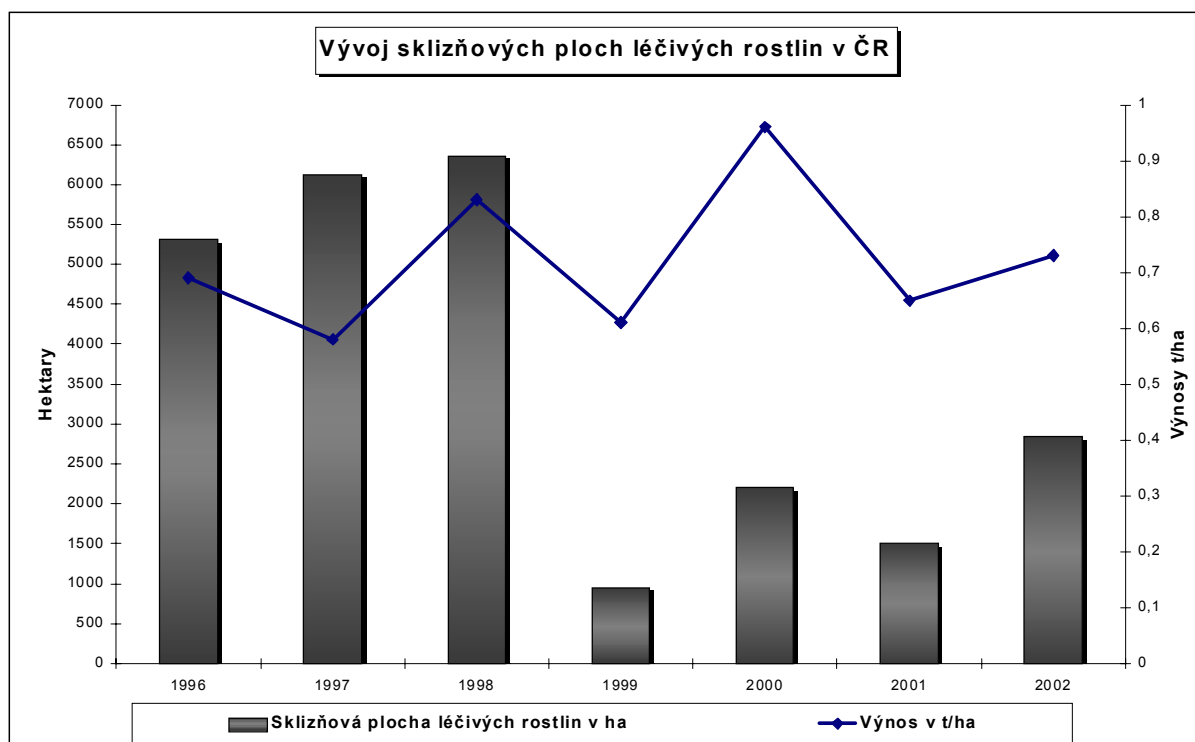
Léčivé rostliny, které jsou šlechtěné jen do určité míry, mají velmi často schopnost být zaplevelujícími rostlinami. Použití herbicidů je proto třeba řešit ve smyslu zákona o Státní rostlinolékařské péči (minoritní indikace), avšak pouze u velkoplošně pěstovaných druhů. U druhů pěstovaných v menším rozsahu je nutné počítat s převahou mechanických zásahů a ruční práce. Proti používání chemických látek na ochranu rostlin hovoří také možné riziko kontaminace sklizeného produktu.

Sklizeň a posklizňová úprava LAKR se přizpůsobuje požadavkům konkrétního pěstovaného druhu a musí být provedena tak, aby byly zachovány všechny kvalitativní parametry produktu. U léčivých rostlin se sklízí buď nať, tj. celá nadzemní část i s květy nebo naopak nekvetoucí (podle požadavků lékopisu), nebo jen květy, listy, semena nebo kořeny.

Vývoj ploch a produkce léčivých, kořeninových a aromatických rostlin v ČR

Rok	Léčivé rostliny			Kořeninové a aromatické rostliny		
	Sklizňová plocha v ha	Produkce v t	Výnos t/ha	Sklizňová plocha v ha	Produkce v t	Výnos t/ha
1996	5 306	3 636	0,69	10 483	7 314	0,70
1997	6 127	3 570	0,58	7 018	5 663	0,81
1998	6 362	5 282	0,83	3 315	2 039	0,62
1999	950	578	0,61	2 557	1 565	0,61
2000	2 201	2 118	0,96	4 818	2 440	0,51
2001	1 500	974	0,65	4 871	3 292	0,68
2002	2 841	2 086	0,73	5 118	3 709	0,72

Pramen: ČSÚ

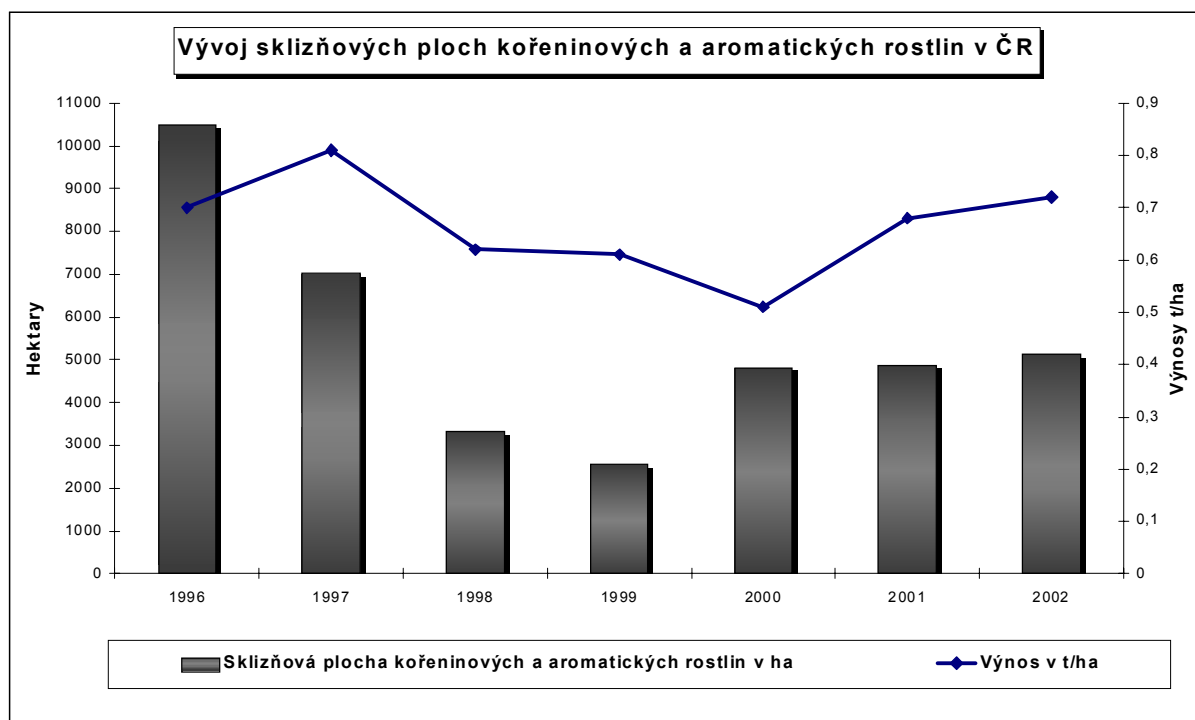
Údaje, které udává ČSÚ, jsou globální a je třeba je posuzovat v rámci daného souboru. Doplňují údaje získané PELERO, LEROS, s. r. o. a šetřením MZLU Brno, které nezahrnují úplné a sortimentní členění LAKR.

Plochy žita, na které se očkuje námel, jsou zcela v kompetenci zpracovatele, který uzavírá smlouvy s pěstiteli, dodává osivo žita včetně očkovací látky. Průměrná plocha se v rozmezí let 1993 – 2001, kterou uvádí zpracovatel, pohybuje okolo 1 000 ha. Námel se očkuje na odrůdu žita Ergo.

Vývoj ploch a produkce pěstovaných LAKR v ČR (bez kmínu, ostropestřce a námele)

Roky	Plocha v ha	Produkce v t	Výnos v t/ha
1993	470	127,1	3,7
1994	420	120,4	3,5
1995	366	98,9	3,7
1996	350	89,7	3,9
1997	360	83,7	4,3
1998	389	99,7	3,9
1999	420	113,5	3,7
2000	352	90,5	3,9
2001	327	87,1	3,8

Pramen: LEROS, s. r. o

Přehled o pěstování nejvýznamnějších druhů LAKR v ČR

Druh	Plocha v ha					Produkce v t				
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
Heřmáněk pravý (<i>Chamomilla recutita</i> L.) RAUSCHERT)	157	160	162	102	97	15,7	16,0	16,2	10,2	9,7
Máta pepřná (<i>Mentha x piperita</i> L.)	62	87	53	72	84	18,6	26,1	15,9	21,6	25,2
Meduňka lékařská (<i>Melissa officinalis</i> L.)	32	30	47	50	37	12,8	12,0	18,8	20,0	14,8
Tymián obecný (<i>Thymus vulgare</i> L.)	22	18	25	24	18	6,6	5,4	7,5	7,2	5,4
Jitrocel kopinatý (<i>Plantago lanceolata</i> L.)	24	27	18	20	19	9,6	10,8	7,2	8,0	7,6
Jehlice trnitá (<i>Ononis spinosa</i> L.)	19	17	16	18	23	1,9	1,7	1,6	1,8	2,3
Lopuch větší (<i>Arctium lappa</i> L.)	12	10	13	16	15	2,4	2,0	2,6	3,2	1,8
Proskurník lékařský (<i>Althaea officinalis</i> L.)	8	11	9	10	9	0,8	1,1	0,9	1,0	1,5
Kozlík lékařský (<i>Valeriana officinalis</i> L.)	6	5	7	9	7	1,8	1,5	2,1	2,5	2,1
Andělíka lékařská (<i>Archangelica officinalis</i> MOENCH) HOFFM.)	3	5	5	3	4	0,6	0,9	1,0	0,6	0,8

Pramen: Respondentské šetření a LEROS, s. r. o.

Přehled o plochách a produkci ostropestřce mariánského (*Silybum marianum* L.) v ČR

Roky	Plocha v ha	Produkce v t	Výnos v t/ha
1993	2 100	1 890	0,90
1994	1 800	2 160	1,20
1995	1 900	2 147	1,13
1996	2 400	2 064	0,86
1997	150	93	0,62
1998	120	156	1,30
1999	250	325	1,30
2000	1 300	1 118	0,86
2001	1 500	930	0,62

Pramen: PELERO

Sběr léčivých, aromatických a kořeninových rostlin

Pěstování i sběr LAKR jsou nezbytné a nelze uvažovat, že by pěstování mohlo suplovat sběr u všech druhů. Důvody, které podmiňují existenci pěstování a sběru vedle sebe, jsou jak ekonomické tak ekologické.

Z uvedeného přehledu je patrná stoupající tendence nákupu sběrových drog. Mezi nejvýznamnější druh nákupu sběrových drog patří šípek, dále je to bříza bělokorá a řepík vonný.

Objem nákupu sběrových drog celkem

Rok	Nákup v t	Počet sbíraných druhů
1993	108,1	11
1994	105,0	14
1995	106,8	18
1996	110,6	12
1997	142,9	11
1998	144,9	13
1999	143,6	11
2000	159,8	12
2001	166,2	11

Pramen: LEROS, s. r. o.

Přehled o nákupu nejvýznamnějších sběrových drog

Druh	Nákup v t				
	1997	1998	1999	2000	2001
Šípek (<i>Rosa canina</i> L.)	85,0	86,0	84,0	97,0	100,0
Lípa srdčitá (<i>Tilia cordata</i> L.)	2,8	3,4	3,5	4,0	4,5
Černý bez (<i>Sambucus nigra</i> L.)	3,7	4,2	3,9	4,7	5,0
Třezalka tečkovaná (<i>Hypericum perforatum</i> L.)	6,2	8,0	9,6	9,8	10,5
Bříza bělokorá (<i>Betula alba</i> L.)	11,2	9,6	10,1	8,9	10,8
Kopřiva dvoudomá (<i>Urtica dioica</i> L.)	9,6	9,8	9,0	10,1	10,2
Řepík vonný (<i>Agrimonia eupatoria</i> L.)	10,6	10,1	9,8	11,2	10,3
Přeslička rolní (<i>Equisetum arvense</i> L.)	4,6	4,8	4,0	4,7	4,9
Maliník obecný (<i>Rubus idaeus</i> L.)	6,4	6,8	7,2	7,5	8,0
Ostružiník obecný (<i>Rubus fruticosus</i> L.)	0,8	1,2	1,5	0,9	0,7

Pramen: LEROS, s. r. o.

OSIVO A SADBA LAKR

Pěstování ovlivňuje osivo a sadba, které jsou základem úspěšného pěstitelského výsledku. Osivo a sadba LAKR podléhají zákonu č. 92/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V příloze tohoto zákona je přehled druhů, který zahrnuje 49 generativně a 11 vegetativně množených LAKR. Odrůdy jsou registrovány u 40 druhů. Druhy, u kterých může být uváděno osivo do oběhu bez registrace odrůdy, jsou následující:

- brutnák lékařský, buřina srdečník, hořec žlutý, komonice lékařská, mařinka vonná, parcha léčivá, pupalka dvouletá, ruta vonná, satirejka vytrvalá, zeměžluč hořká, máta klasnatá, medvědice lékařská, puškvorec obecný.

Neexistuje žádná závazná norma, která by na producentovi osiv vyžadovala deklaraci zachování druhu a u druhů obsah účinných látek. Tyto parametry však vyžaduje farmaceutické využití LAKR podle Českého lékopisu.

Ve Státní odrůdové knize je zapsáno 56 odrůd LAKR včetně ostropestřce, fenyklu, koriandru a anýzu. Tyto odrůdy udržují následující firmy: AGROGEN, spol. s r. o. Troubsko, Sativa Keřkov, a. s., SEMBRA Praha, a. s., OSEVA PRO, a. s., SEVA-FLORA, s. r. o. Valtice, VÚRV Praha – genová banka Olomouc, IVAX Pharmaceuticals, s. r. o. Opava, MORAVOSEED, s. r. o., ELITA semenářská, a. s. Zahraniční odrůdy zapsané v Seznamu registrovaných odrůd udržují: Univerzita P. J. Šafárika Košice, Vilora, s. r. o., Stará Lubovňa, Martin Bauer GmbH & Co, KG Vestenbergsreuth SRN.

Šlechtění léčivých rostlin u nás v podstatě neexistuje, do zkoušek pro registraci přichází jen materiály získané z expedic a následně přemnožené, případně výběry ze stávajících odrůd. Hlavní udržovatelé stávajících odrůd v ČR a šlechtitelé nemají dostatečné ekonomické zázemí. Ve světě zabezpečují šlechtění zpracovatelé (tj. farmaceutické koncerny).

ZPRACOVÁNÍ A VYUŽITÍ LAKR V ČR

LAKR se dostávají na trh převážně sušené, tzn. jako drogy, čímž je z velké části odstraněno nebezpečí sezónnosti této komodity. Jen malá část druhů se používá v čerstvém stavu, a to z důvodů zpracovatelských nebo technologických.

Účinné látky jsou obsaženy ve vyšším množství v některých orgánech rostlin. Mohou to být např. kořen (*Radix*), oddenek (*Rhizoma*), list (*Folium*), nať (*Herba*), květ či květenství (*Flos*), plod (*Fructus*) a další. Účinnými látkami v léčivých rostlinách jsou jednak produkty primárního metabolismu (např. cukry včetně polysacharidů, tuky, kyseliny, aminokyseliny, enzymy, vitamíny) a jednak produkty sekundárního metabolismu (např. alkaloidy, glykosidy, silice, hořčiny, třísloviny). V aromatických rostlinách jsou převážně silice, soubory extraktivních jiných aromatických látek, pryskyřice, balzámy a další. V kořeninových rostlinách jsou to opět silice, extraktivní aromatické látky, hořčiny apod.

LAKR čerstvé či většinou sušené se používají jen v menší míře (např. na přípravu čajových směsí, extraktů, tinktur apod.). Větší část je průmyslovou surovinou pro výrobu koření nebo pro izolaci účinných látek, které se pak zpracovávají na léčivé přípravky nebo na vonné či chuťové látky nebo průmyslové výrobky.

Zpracování a využití LAKR (bez koření) v tunách

Ukazatel	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Farmaceutický průmysl	93,0	156,0	325,0	1 118,0	930,0	900,0
Potravinářský průmysl	360,2	366,2	324,4	640,0	650,0	660,0
Ostatní	919,0	1 000,0	923,0	1 100,0	1 112,0	1 115,0
CELKEM	1 372,2	1 522,2	1 572,4	2 856,0	2 692,0	2 675,0

Pramen: LEROS, s. r. o.

CENOVÝ VÝVOJ LAKR

Výkupní ceny (ceny zemědělských výrobců) jsou výrazně ovlivňovány především poptávkou na trhu a kvalitou i množstvím domácí produkce. Závisí rovněž i na objemech dovozů LAKR.

Průměrné výkupní ceny vybraných druhů LAKR (Kč/kg)

Druh	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Heřmánek pravý	135	135	140	140	140	140
Máta pepřná	80	80	80	47	49	45
Meduňka lékařská	40	45	48	49	50	40
Tymián obecný	45	45	48	50	50	40
Jitrocel kopinatý	40	40	40	40	45	40
Jehlice trnitá	40	40	40	40	40	30
Lopuch větší	70	70	55	45	45	45
Proskurník lékařský	65	65	45	48	55	50
Kozlík lékařský	80	100	95	95	80	40
Andělíka lékařská	75	80	60	60	45	45

Pramen: LEROS, s.r.o.

Průměrné výkupní ceny vybraných druhů sběrových drog (Kč/kg)

Druh	1997	1998	1999	2000	2001
Šípek	25	20	23	25	25
Lípa srdčitá	150	160	175	175	140
Černý bez	60	62	60	70	65
Třezalka tečkovaná	30	40	43	45	15
Bříza bělokorá	25	30	30	30	30
Kopřiva dvoudomá	15	18	20	20	25
Řepík vonný	30	28	30	33	30
Přeslička rolní	30	28	30	35	30
Maliník obecný	18	18	20	20	25
Ostružiník obecný	47	48	47	48	45

Pramen: LEROS, s.r.o.

Kontryhel obecný (*Alchemilla vulgaris*)
Foto: <http://botanika.wendys.cz>

Divizna velkokvětá (*Verbascum densiflorum*)
Foto: <http://botanika.wendys.cz>

Sedmikráska obecná (*Bellis perennis*)
Foto: <http://botanika.wendys.cz>

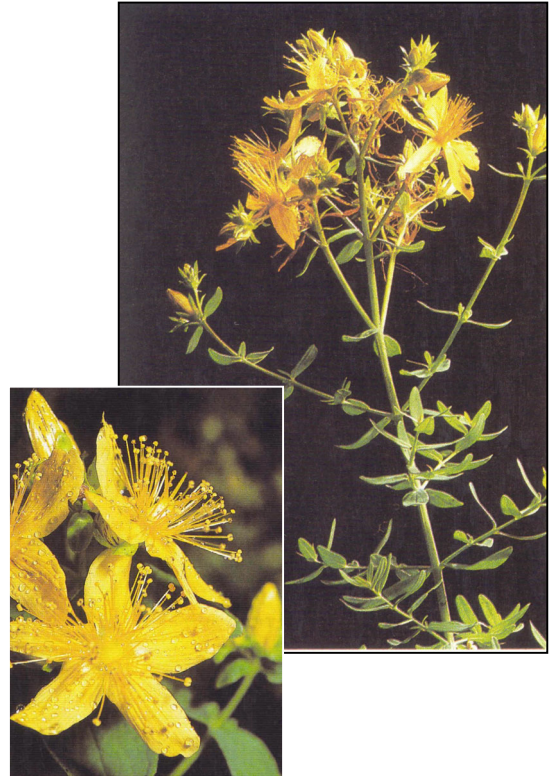

Kozlík lékařský (*Valeriana officinalis*)
Foto: <http://botanika.wendys.cz>

Mята peprná (*Mentha x piperita*)

Třezalka tečkovaná (*Hypericum perforatum*)

Sléz lesní (*Malva sylvestris*)

Meduňka lékařská (*Melissa officinalis*)

ZAHRANIČNÍ OBCHOD ČR

Objemy dovozů **koření** do ČR se v dlouhodobém horizontu téměř nemění a pohybují se v průměru kolem 4,5 tis. t na rozdíl od vývozů, kde nastal od roku 1999 výrazný pokles. Nejvýznamnější položku importu představuje především mletá paprika a pepř, dále skořice a směsi koření. Nejvýznamnějším artiklem českého exportu je kmín, v posledních letech se zvyšuje rovněž export koriandru a směsi koření.

Vývoj dovozů koření do ČR (t)

skupina pol. 0904 - 0910

Druh	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pepř drcený a nedrcený	789,7	1 044,3	720,8	737,7	868,1	810,4	800,4
Paprika mletá a nemletá	1 814,6	1 992,6	1 780,9	1 975,0	1 944,6	2 001,2	2 023,1
Vanilka	1,3	2,3	0,7	0,6	0,6	1,4	0,5
Skořice drcená a nedrc.	211,0	209,2	225,1	224,5	223,9	245,6	239,0
Hřebíček	49,4	38,5	32,5	51,4	77,3	18,0	63,4
Muškatové oříšky	42,5	40,0	42,6	29,7	31,9	39,8	49,1
Muškatový květ	20,5	20,2	20,6	17,2	18,6	24,4	19,3
Amomy a kardamomy	4,3	3,3	4,9	3,2	4,7	5,6	4,4
Anýz nebo badyán	17,9	22,6	25,6	27,4	12,8	20,1	28,9
Koriandr	9,4	154,2	178,4	61,3	101,2	261,4	147,6
Kmín	96,1	68,6	139,9	249,4	188,3	159,0	155,3
Fenykl	73,3	100,0	34,0	55,9	48,8	62,8	59,7
Zázvor	49,7	83,5	77,9	79,3	91,5	102,5	131,3
Šafrán drcený a nedr.	3,6	0,6	1,7	0,1	0,7	0,1	0,2
Kurkuma	30,5	35,1	50,2	31,0	45,1	50,6	48,8
Tymián	13,3	34,6	23,5	32,7	59,4	61,5	71,7
Bobkový list	28,3	35,3	57,9	53,9	47,9	49,5	47,9
Kari	26,6	20,4	18,1	25,9	24,8	21,4	18,1
Semena pískavice	4,4	5,0	8,3	2,1	5,9	8,8	9,6
Směsi koření drcené i nedrcené	540,5	712,4	755,1	754,1	260,5	227,0	172,3
Koření ost. drcené i nedrcené	599,0	550,9	457,5	369,1	126,5	130,5	103,6
CELKEM	4 426,0	5 173,5	4 656,4	4 781,7	4 183,2	4 301,9	4 194,3

Pramen: Celní statistika

Vývoj vývozu koření z ČR (t)
skupina pol. 0904 - 0910

Druh	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pepř drcený a nedrcený	104,8	88,2	54,8	123,7	146,3	99,1	80,6
Paprika mletá a nemletá	123,7	142,9	76,2	120,4	142,5	119,4	102,3
Vanilka	5,8	6,1	0,1	0,2	2,2	0,1	0
Skořice drcená a nedrc.	20,2	18,6	28,5	12,4	25,4	21,3	14,3
Hřebíček	8,3	4,9	3,4	5,0	15,1	4,4	3,8
Muškatové oříšky	16,3	12,1	1,8	2,5	6,7	1,7	1,3
Muškatový květ	2,2	1,1	0,4	0,5	3,0	1,3	0,3
Amomy a kardamomy	0,4	0,2	0,1	0,3	0	0,1	0,1
Anýz nebo badyán	2,7	2,9	1,7	6,0	1,3	1,4	1,7
Koriandr	95,1	225,6	44,6	158,7	242,6	301,8	128,3
Kmín	1 447,1	5 509,6	5 413,8	1 286,1	894,0	1 334,2	1 404,8
Fenykl	17,1	22,7	43,8	71,9	65,5	57,0	6,5
Zázvor	4,5	2,2	10,5	7,8	6,3	4,2	5,6
Šafrán drcený a nedr.	3,7	3,8	0	0,1	0	0	0
Kurkuma	1,3	1,7	3,6	2,5	2,0	2,8	0,6
Tymián	1,8	0,9	0,6	2,6	2,1	4,4	4,6
Bobkový list	6,0	8,3	3,5	5,4	13,7	9,1	5,3
Kari	13,1	13,0	16,1	11,5	13,5	7,2	5,4
Semena pískavice	0,1	0	0	0	0,6	0	0,3
Směsi koření drcené i nedrcené	60,2	30,0	79,9	173,2	206,7	339,1	503,5
Koření ost. drcené i nedrcené	264,9	387,7	124,4	45,0	30,0	64,8	24,5
CELKEM	2 199,5	6 482,5	5 907,8	2 035,8	1 819,5	2 373,3	2 293,6

Pramen: Celní statistika

V roce 2002 se země v rámci EU podílely na celkovém objemu dovezeného koření do České republiky 46 %, země CEFTA včetně Slovenska 8,3 %. Největší množství koření bylo dovezeno ze Španělska, dále z Rakouska, Indonésie, Vietnamu a Brazílie.

Naproti tomu vývoz koření v uvedeném roce do zemí CEFTA včetně Slovenska představoval podíl 52,1 % a na trhy zemí EU 35,9 %. Vývoz směřoval zejména na Slovensko, dále do Německa, Nizozemska, Maďarska a Polska.

Bilance zahraničního obchodu kořením České republiky

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Tuny	-2 226,5	+1 309,0	+1 251,4	-2 745,9	-2 363,7	-1 928,6	-1 900,7
Tisíc Kč	-295 645,9	-347 452,0	-339 418,4	-395 220,6	-328 608,8	-230 369,0	-192 532,9

Pramen: Celní statistika

Heřmánek pravý (*Chamomilla recutita*) (L.) Rauschert

Jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*) (L.)

Ostropestřec mariánský
(*Silybum marianum*) (L.)
Foto: J. Neugebauerová, ZF MZLU

Měsíček lékařský
(*Calendula officinalis*) (L.)

Řebříček obecný (*Achillea millefolium*) (L.)

Andělíka lékařská (*Archangelica officinalis*) (HOFFM.)

Benedikt lékařský (*Cnicus benedictus*)

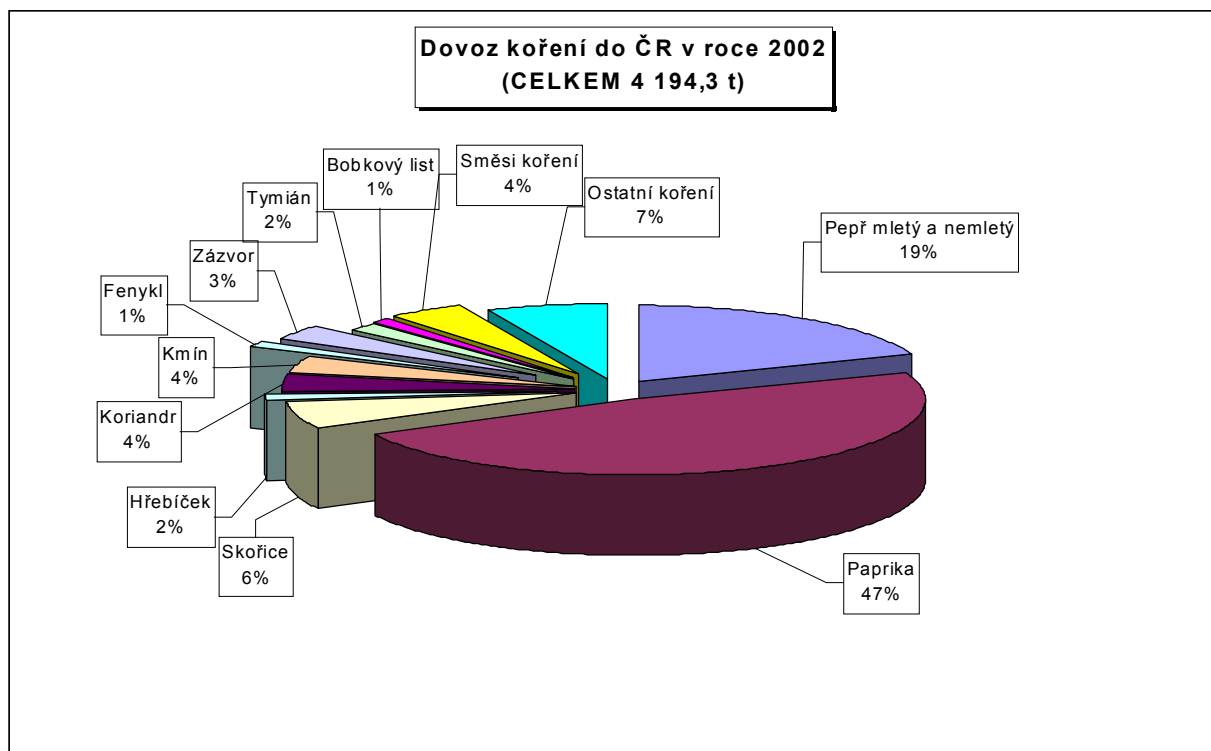
Komonice lékařská (*Meililotus officinalis*)

Šalvěj lékařská
(*Salvia officinalis*) (L.)

Zeměžluč lékařská (*Centaurium erythraea*)

Dovozy komodit skupiny „léčivé rostliny“ jsou uskutečňovány z mnoha zemí celého světa. Mezi nejvýznamnější importéry patří Polsko, Německo, Slovensko, Bulharsko, ale také Súdán, Albánie, Turecko, Egypt, Čína a Jihoafrická republika. V roce 2002 se země CEFTA včetně Slovenska podílely 48 % na celkovém objemu dovozu a země EU 22,3 %. Vývoz těchto komodit z ČR (téměř z 90 % tvořen vývozem makoviny) je směřován především na evropské trhy, přičemž nejvýznamnější destinací bylo v roce 2002 Slovensko, dále Německo, Itálie, Rakousko a Polsko. Do zemí CEFTA včetně Slovenska bylo vyvezeno 89 % z celkového objemu vývozu, zatímco do zemí v rámci EU pouhých 10 %.

Vývoj dovozů léčivých rostlin a částí rostlin do ČR (t)

skupina pol. 1211

Druh	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Kořeny lékořice	0,3	2,4	7,8	11,0	14,2	14,8	12,2
Kořeny ginsengu (ženšenu)	2,8	1,2	1,1	1,1	1,0	1,3	1,5
Listy koky	*0	0	0	0	0	0	0
Maková sláma (makovina)	*2,1	1,9	6,0	1,7	2,9	0,9	0,8
Tonková semena	0	0	0	0	0	0	0
Máta	12,0	-	-	-	-	-	-
Lípa	4,1	-	-	-	-	-	-
Majoránka planá, dobromysl	43,9	13,2	10,9	12,0	23,3	31,6	50,6
Šalvěj lékařská	13,5	13,1	11,7	13,4	29,5	29,6	44,1
Konopí	*0	0	0	0	0	0	0,4
Části rostlin ostatní	1 989,6	1 599,8	1 733,8	1 560,5	1 632,1	2 234,7	1 641,2
CELKEM	2 068,2	1 631,6	1 771,3	1 599,6	1 702,9	2 312,9	1 750,8

Pramen: Celní statistika

Poznámka: V r. 1996 * - zařazeny pod jednu položku, máta a lípa v dalších letech samostatně nezařazeny v celním sazebníku.

Vývoj vývozu léčivých rostlin a částí rostlin z ČR (t)
skupina pol. 1211

Druh	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Kořeny lékořice	0	0	0,2	0,4	0,1	8,8	3,5
Kořeny ginsengu (ženšenu)	0,1	0	0	0	0	0	0
Listy koky	*0	0	0	0	0	0	0
Maková sláma (makovina)	*1 544,9	1 236,3	2 022,4	4 504,8	4 526,7	4 140,0	4 286,1
Tonková semena	0	0	0,1	0	0	0	0
Máta	2,8	-	-	-	-	-	-
Lípa	4,4	-	-	-	-	-	-
Majoránka planá, dobromysl	2,1	3,8	0,5	0,9	0	0,8	1,2
Šalvěj lékařská	0,2	1,7	0,8	2,2	1,3	4,3	19,3
Konopí	*0	0	0	0	0	0	3,0
Části rostlin ostatní	2 302,6	809,5	601,5	507,2	490,0	772,7	567,4
CELKEM	3 857,5	2 051,3	2 625,7	5 015,5	5 018,0	4 926,7	4 880,6

Pramen: Celní statistika

Poznámka: V r. 1996 * - zařazeny pod jednu položku, máta a lípa v dalších letech samostatně nezařazeny v celním sazebníku.

Bilance zahraničního obchodu léčivými rostlinami a částmi rostlin České republiky

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Tuny	+1 789,3	+419,7	+854,4	+3 415,9	+3 315,1	+2 613,8	+3 129,8
Tisíc Kč	-118 193,3	-98 776,4	-86 964,3	-57 812,7	-45 572,7	-62 158,5	-51 427,7

Pramen: Celní statistika

Rostlinné šťávy a výtažky byly v roce 2002 dováženy především z Nizozemska, Indie, Německa, Itálie, Filipín, Mexika a Dánska. Země EU se na celkovém dovozu této skupiny do ČR podílely v uvedeném období téměř 58 %, zatímco země CEFTA včetně Slovenska představovaly 2,3 %.

Vývoz rostlinných šťáv a výtažků má stále rostoucí trend. V roce 2002 se tyto komodity vyvážely především do Dánska, dále do Ruska, Saúdské Arábie, na Slovensko, do Polska a Jihoafrické republiky. Vývoz této skupiny směřoval z 24 % do zemí EU, zatímco země CEFTA včetně Slovenska se na celkovém vývozu podílely necelými 19 %.

Vývoj dovozů rostlinných šťáv a výtažků do ČR (t)
skupina pol. 1302

Druh	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Šťávy a výtažky z opia i upravené	0,1	0	0	0	0	0	0
Šťávy, výtažky z lékořice i upravené	0	10,1	4,3	6,4	13,8	12,2	12,8
Šťávy, výtažky z chmele i upravené	137,9	211,8	140,9	132,6	22,4	14,1	8,0
Výtažky z vanilky i upravené	0,1	0	0	0	0,4	0,2	0
Směsi rostli. výtažků k přípravě nápojů nebo potravin. přípravků	310,4	113,4	73,1	62,1	16,4	30,9	23,9
Šťávy, výtažky rostlinné, léčivé i uprav.	*24,4	*84,5	*49,7	*23,7	*30,9	29,3	32,9
Šťávy, výtažky rostlinné, ostatní i upravené	13,1	12,6	14,9	19,9	30,3	18,9	31,1
Látky pektinové, pektináty a pektany v suchém stavu	253,4	166,3	173,1	229,9	402,3	212,4	284,8
Látky pektinové, pektináty, pektany ostatní ne v suchém stavu	34,8	31,8	22,5	0,3	8,3	0,4	0,7
Agar-agar i upravený	31,7	31,1	59,3	110,0	142,4	94,7	28,5
Slizy, zahušťovadla ze svatojánského chleba nebo z jeho semen i upravené	74,9	53,0	134,9	74,1	62,3	86,3	129,1
Slizy, zahušťovadla ze semen guarových i upravené	245,6	421,1	398,9	487,9	563,8	516,0	579,8
Slizy, zahušťovadla z rostlin ost.	190,8	307,9	312,2	370,4	341,3	383,9	626,6
CELKEM	1 317,9	1 443,8	1 384,1	1 517,3	1 634,6	1 399,5	1 758,6

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * zahrnuje výtažky a šťávy z hořkoně, aloe, jasanu zimnáře a ost. rostlinné výtažky léčivé

Vývoj vývozu rostlinných šťáv a výtažků z ČR (t)
skupina pol. 1302

Druh	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Šťávy a výtažky z opia i upravené	0	0	0	0	0	0	0
Šťávy, výtažky z lékořice i upravené	0	0	0	0	0,5	0	0,1
Šťávy, výtažky z chmele i upravené	10,5	37,5	5,2	6,6	0,1	0,2	0,2
Výtažky z vanilky i upravené	0	0,8	0,4	0,1	0,1	0	0
Směsi rostli. výtažků k přípravě nápojů nebo potravin. přípravků	165,4	114,3	376,4	124,3	212,9	108,2	139,0
Šťávy, výtažky rostlinné, léčivé i uprav.	*41,8	*4,3	*16,0	*29,5	*32,4	76,8	71,2
Šťávy, výtažky rostlinné, ostatní i upravené	3,7	9,1	6,9	34,4	39,8	5,0	3,3
Látky pektinové, pektináty a pektany v suchém stavu	365,1	387,5	477,3	821,5	843,2	1 208,4	1 663,7
Látky pektinové, pektináty, pektany ostatní ne v suchém stavu	1,9	0	0	4,8	3,4	5,3	1,2
Agar-agar i upravený	0,6	1,4	1,4	1,3	0,1	4,5	10,5
Slizy, zahušťovadla ze svatojánského chleba nebo z jeho semen i upravené	0	0	0	0,2	0	0,2	2,1
Slizy, zahušťovadla ze semen guarových i upravené	0	0,2	1,9	4,1	2,6	62,3	47,0
Slizy, zahušťovadla z rostlin ost.	2,5	4,7	0,2	7,5	10,6	9,4	9,1
CELKEM	591,5	559,9	885,7	1 034,4	1 145,9	1 480,4	1 947,5

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * zahrnuje výtažky a šťávy z hořkoně, aloe, jasanu zimnáře a ost. rostlinné výtažky léčivé

Bilance zahraničního obchodu rostlinnými šťávami a výtažky České republiky

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Tuny	-726,4	-883,9	-498,4	-482,9	-488,7	+80,9	+188,9
Tisíc Kč	-190 548,6	-247 097,8	-195 257,5	-125 516,6	-61 180,5	+89 194,0	+137 429,3

Pramen: Celní statistika

KMÍN KOŘENNÝ

Kmín kořenný je v současné době významnou minoritní komoditou českého zemědělství, která pro svou atraktivitu přitahuje zájem pěstitelů. Efektivita jeho pěstování je závislá na tržní poptávce, na dodržování zásad správné agrotechniky a na ochraně proti škodlivým činitelům.

Pěstováním, zpracováním a obchodem s kmínem se v České republice zabývá sdružení ČESKÝ KMÍN, které je sdružením fyzických a právnických osob. Bylo založeno 21. 2. 1996 a v roce 2002 získalo od Úřadu průmyslového vlastnictví Osvědčení o zápisu označení původu pro kmín kořenný č. 193. Sdružení má za cíl svou další činností posilovat význam tohoto koření na tuzemském i zahraničním trhu.

Kmín kořenný má mezi pěstovanými LAKR v ČR specifické postavení a patří mezi rozhodující kořeninové rostliny. Pěstování kmínu v českých zemích má bohatou a dlouhou tradici. Navazuje na celou řadu úspěšných pěstitelů, kteří dali základ odrudám **Moravský** (povoleno v roce 1941) a **Český** (povoleno v roce 1952). Další odrudou, která posunula úroveň pěstování kmínu, byl **Ekonom** (povoleno v roce 1964). Tyto odrůdy byly opadavého typu, což značně zvyšovalo rizikovitost pěstování a omezovalo použití mechanizace.

Významným předělem bylo vyšlechtění odrůdy **Rekord**, která byla povolena v roce 1978. Tato odrůda byla později doplněna odrudami **Prochan** a **Kepron**. Tyto tři odrůdy se vyznačují kromě neopadavostí i vysokým obsahem silice, mají vysoký kredit a jsou na evropských i světových trzích žádané. Zavedením neopadavých odrůd kmínu se naše země stala v tomto koření ze země dovozní země vývozní. V Evropě je v této kategorii kromě České republiky registrovaná holandská odrůda **Bleija**.

V posledních letech vykazuje produkce kmínu kořenného nevyrovnané a nestabilní výsledky, což má značný vliv na výši realizačních cen a ovlivňuje i rozhodování pěstitelů o osevních plochách. V případě převahy nabídky nad poptávkou klesají ceny na úroveň 14 – 25 Kč/kg, při určité stabilizaci se výkupní cena pohybuje kolem 40 Kč/kg. Po období enormního výkyvu v letech 1995 – 1997 pěstební plochy kmínu výrazně poklesly a pohybují se zhruba v rozmezí 1 900 – 2 500 ha.

Přehled cen zemědělských výrobců kmínu kořenného v ČR (Kč/kg)

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
30,0 – 65,0	14,0 – 25,0	14,0 – 34,0	18,0 – 40,0	25,0 – 48,0	35,0 – 52,0	31,0 – 48,0

Pramen: sdružení ČESKÝ KMÍN

Hlavními důvody, způsobujícími redukcí osevních ploch, jsou např.:

- objektivní důvody – klimatické podmínky, zavlečení škůdců na pěstované porosty,
- subjektivní důvody – výběr odrůdy nevhodné do dané oblasti, používání nekvalitního osiva (opakovaně z vlastní produkce), podceňování ověřených agrotechnických postupů, doporučených a ověřených dávek hnojení a ochrany porostů proti chorobám a škůdcům.

Pro stabilizaci pěstování kmínu a jeho ekonomické výhodnosti jsou nutná následující opatření:

- stabilizace pěstebních ploch u osvědčených producentů,
- stabilizace výnosů na základě nejnovějších poznatků vědy a výzkumu,
- soustředění nabídky v odbytových centrech.

Certifikované osivo registrovaných odrůd kmínu kořenného, pocházející z udržovacího šlechtění, zajišťuje vysokou čistotu a klíčivost a významně se podílí na výši výnosů. V současné době tato plodina k udržení a posílení svého významu vyžaduje využití veškerých poznatků výzkumu, šlechtění, pěstování a obchodu. Výzkum této plodiny je nyní soustředěn na pracovištích na Mendelově

zemědělské a lesnické univerzitě v Brně a ve firmě Agritec, výzkum, šlechtění a služby, s. r. o. v Šumperku.

Kvalita produkce kmínu kořenného nabývá stále více na významu. Postupně se zpříšňující podmínky u zpracovatelů, zavádění metody hodnocení kvality ISO apod., to vše stále více ovlivňuje realizaci vypěstované produkce na trhu a přes cenové úrovně i zpětně rentabilitu jeho pěstování.

Údaje o rozsahu pěstování a produkci kmínu kořenného jsou výsledkem každoročního monitoringu zpracovávaného sdružením ČESKÝ KMÍN, jelikož tato komodita není zařazena ve statistickém sledování ČSÚ jako samostatná plodina, ale pouze jako součást souhrnných dat skupiny kořeninové rostliny.

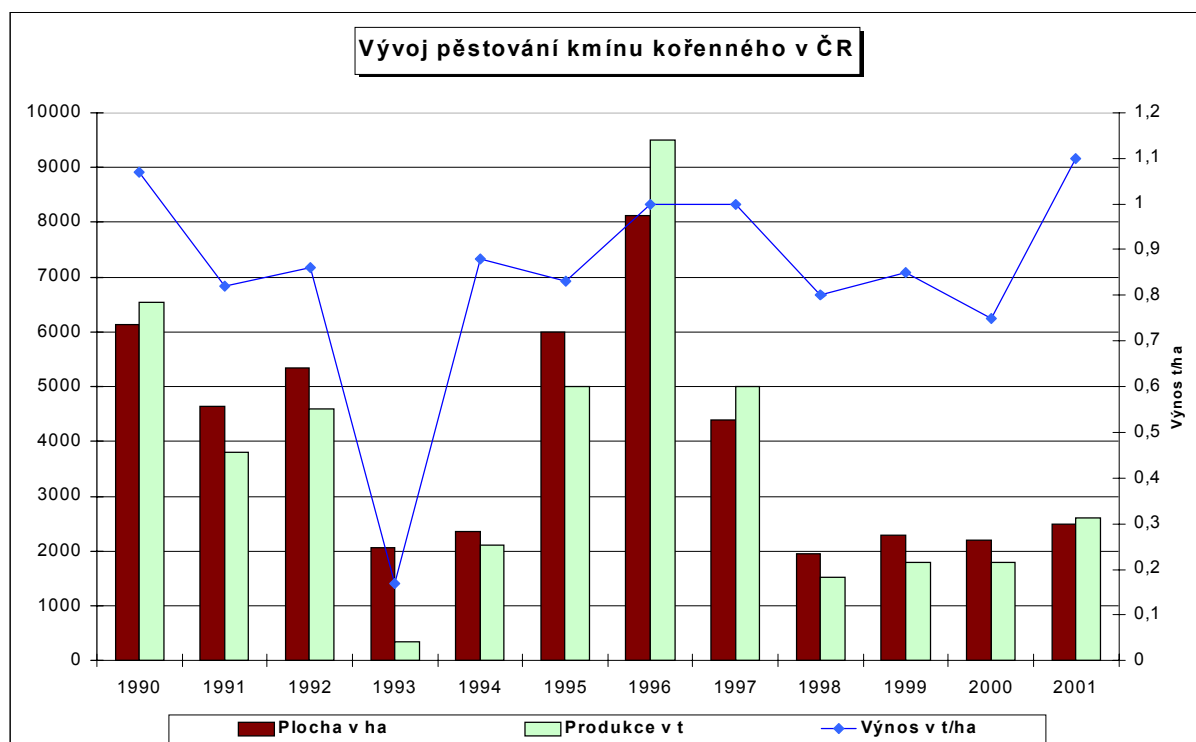
Vývoj ploch a produkce kmínu v ČR

Rok	Sklizňová plocha v ha	Produkce v tunách	Výnos v t/ha
1985	3 692	2 215	0,60
1989	4 833	5 255	1,09
1990	6 124	6 549	1,07
1991	4 650	3 813	0,82
1992	5 343	4 590	0,86
1993	2 052	356	0,17
1994	2 350	2 103	0,88
1995	6 000	5 000	0,83
1996	8 120	9 500	1,00
1997	4 400	5 000	1,00
1998	1 950	1 520	0,80
1999	2 300	1 785	0,85
2000	2 210	1 800	0,75
2001	2 500	2 600	1,10

Pramen: sdružení ČESKÝ KMÍN

Poznámka: Databáze monitoringu SČK obsahuje cca 55 evidovaných víceméně stálých pěstitelů kmínu, přičemž nelze vyloučit existenci jednak dalších eventuelních stálých pěstitelů a jednak každoroční vznik nových pěstitelů, kteří začínají s pěstováním kmínu experimentovat zejména v obdobích, kdy cena kmínu na trhu zajišťuje dobrou rentabilitu jeho pěstování.

Průměrná roční spotřeba kmínu v České republice se odhaduje na cca 1 500 – 1 800 t.

Choroby a škůdci kmínu kořenného

Kmín je postihován řadou chorob virových, bakteriálních a chorob houbového původu, z nichž jen některé jsou ekonomicky významné. Srážkově nadnormální a teplotně podnormální jarní podmínky stimulují rozvoj a škodlivost řady patogenních hub, způsobujících hniloby krčků a stonkových bází. Jedná se vždy o komplexní výskyt patogenů (*Sclerotinia*, *Rhizoctonia*, *Pythium*, *Colletotrichum*, *Cylindrocarpon*, *Fusarium*, *Phomopsis diachenii*).

- **Hnědá skvrnitost kmínu** – původce patogenní houba *Mycocentrospora acerina*.
- **Bakteriální spála** vegetačních vrcholů a květenství – původci *Erwinia*, *Pseudomonas*, *Xanthomonas*. V současné době je bakterióza kmínu na ústupu.
- **Žloutnutí a zasychání listů** – původce houba *Septoria carvi*. Ekonomická škodlivost této houby nebývá vysoká, napadené porosty však předčasně dozrávají, tvoří se menší semena.
- **Padlí** – původce *Erysiphe heraclei*. Napadá jak listy nových zásevů, tak i okolíky porostů druhého roku pěstování.

Ze škůdců, kteří mohou způsobit citelné výnosové ztráty, se v porostech nejčastěji setkáváme s makadlovkou kmínovou a hálčivcem kmínovým. Dalšími škůdci jsou mšice, ploštice – klopušky nebo kněžice.

- **Makadlovka kmínová (*Depressaria nervosa*)**, čeleď Makadlovkovití, řád Motýli. Největší škody žírem způsobují housenky koncem května a často mohou zničit celou úrodu semen. Celý vývoj škůdce je poměrně rychlý (5 - 6 týdnů). Po dospění housenky opouštějí květenství a vzírají se do nitra stonků postranními otvory, kde se zakuklí. Tyto otvůrky jsou vstupní branou pro proniknutí chorob do stonků (bakteriózy, *Phoma*, *Mycocentrospora*, *Fusarium*). Insekticidní ochranu je nutné provést včas, nejlépe před květem.
- **Hálčivec kmínový (*Aceria carvi*)**, čeleď Eriphyidae, řád Roztoči, skupina Vlnovníci. Patří k závažným a velmi úporným škůdcům, způsobuje metamorfózu a virescenci květenství. K infestaci porostů kmínu dochází již u zásevů prvního roku z okolních dozrávajících porostů, přičemž vyšší stupeň infestace je zaznamenáván u porostů bez krycí plodiny. Ochrana proti hálčivci je velmi obtížná a musí být komplexního charakteru. Spočívá v likvidaci roztočů v době dozrávání kmínu redukcí jejich počtu. Přípravky by měly mít akaricidní vlastnosti a delší reziduální účinnost. Ke snížení výskytu přispívá krycí plodina a zakládání nových porostů ve větší vzdálenosti od porostů dozrávajících.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD ČR KMÍNEM KOŘENNÝM

Bilance zahraničního obchodu ČR s kmínem je dlouhodobě aktivní jak z objemového tak i z finančního hlediska. V marketingovém roce 2001/02 dosáhl dovoz kmínu do ČR celkového objemu 207,8 t, což je oproti předchozímu roku nárůst o téměř 32 %. Nejvíce kmínu bylo dovezeno ze zemí EU (62,1 %), přičemž dominantní pozici zaujímá Rakousko. Země CEFTA včetně Slovenska se na celkovém objemu dovezeného kmínu podílely 34,2 %, přičemž největší množství pocházelo z Polska a Slovenska.

Vývoz kmínu v marketingovém roce 2001/02 vzrostl v porovnání s předchozím rokem o 64,8 % na 1 564 t, přičemž země EU se na celkovém objemu vyvezeného kmínu podílely 58,7 % a země CEFTA včetně Slovenska 30,4 %. Mezi hlavní destinace vývozu v rámci EU patří Rakousko a Německo, v rámci CEFTA je to především Slovensko a Slovinsko.

Dovoz kmínu do ČR podle marketingových roků (pol. 0909 3000, 0909 4000)

Ukazatel	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03*
Množství v t	83,3	93,0	259,6	155,3	157,8	207,8	55,7
Hodnota v tis. Kč	4 692,1	6 593,0	12 227,0	8 653,1	10 588,0	15 892,5	5 424,6

Pramen: Celní statistika

Poznámka: marketingový rok u kmínu je od 1. 8. – 31. 7.,

* údaje za období od 1. 8. 2002 do 31. 1. 2003

Vývoz kmínu z ČR podle marketingových roků (pol. 0909 3000, 0909 4000)

Ukazatel	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03*
Množství v t	4 154,6	7 071,1	1 198,3	1 044,4	949,2	1 564,0	903,6
Hodnota v tis. Kč	83 436,4	122 740,2	32 920,5	33 003,5	39 516,5	65 754,2	32 295,7

Pramen: Celní statistika

Poznámka: marketingový rok u kmínu je od 1. 8. – 31. 7.,

* údaje za období od 1. 8. 2002 do 31. 1. 2003

Dovoz kmínu do ČR podle kalendářních roků (pol. 0909 3000, 0909 4000)

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Množství v t	96,1	68,6	139,9	249,4	188,3	159,0	155,3
Hodnota v tis. Kč	4 659,3	4 788,6	8 419,5	11 705,3	11 359,3	11 438,4	13 168,5

Pramen: Celní statistika

Vývoz kmínu z ČR podle kalendářních roků (pol. 0909 3000, 0909 4000)

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Množství v t	1 447,1	5 509,6	5 413,8	1 286,1	894,0	1 334,2	1 404,8
Hodnota v tis. Kč	48 876,5	99 933,4	97 627,1	36 689,3	32 911,9	56 900,3	54 039,3

Pramen: Celní statistika

Přehled zahraničního obchodu ČR s křmínem v sezóně 2001/2002 podle států

Stát	DOVOZ		VÝVOZ		OBCHODNÍ BILANCE	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	207,8	15 892,5	1 564,0	65 754,2	+1 356,2	+49 861,7
Z toho:						
- Rakousko	123,5	11 444,4	354,4	15 161,7	+230,9	+3 717,3
- Německo	4,4	391,0	348,7	14 435,7	+344,3	+14 044,7
- Bělorusko	0,0	0,0	65,0	1 646,3	+65,0	+1 646,3
- Nizozemsko	0,7	55,2	215,3	8 469,2	+214,6	+8 414,0
- Sýrie	6,9	777,4	0,0	0,0	-6,9	-777,4
- Slovensko	16,8	552,2	407,7	18 744,9	+390,7	+18 192,7
- Polsko	44,2	1 722,2	23,0	867,9	-21,2	-954,3
- Maďarsko	0,0	0,0	14,1	107,3	+14,1	+107,3
- Slovinsko	10,0	858,1	30,0	2 547,1	+20,0	+1 698,0
- Litva	0,0	0,0	50,0	2 044,7	+50,0	+2 044,7
- Rusko	0,0	0,0	20,3	306,2	+20,3	+306,2
- Ukrajina	0,0	0,0	15,9	613,3	+15,9	+613,3

Pramen: Celní statistika

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA č. 1 - Výťah kapitol z celního sazebníku pro rok 2003 týkající se LAKR

KAPITOLA 9

1. Směsi produktů čísel 0904 až 0910 se zařazují takto:

- a) směsi dvou nebo více produktů téhož čísla se zařazují do tohoto čísla,
- b) směsi dvou nebo více produktů patřících do různých čísel se zařazují do čísla 0910.

Přidání jiných látek k produktům čísel 0904 až 0910 (nebo ke směsím uvedeným výše) nemá vliv na jejich zařazení za předpokladu, že si vzniklé směsi ponechávají podstatný charakter zboží těchto čísel. V opačném případě tyto směsi nepatří do této kapitoly; jde-li o kořenící směsi nebo o směsi přísad pro ochucení, zařazují se do čísla 2103.

2. Do této kapitoly nepatří pepř kuberový (*Piper cubeba*) ani ostatní produkty čísla 1211.

3. Pro rostlinné produkty uvedené v této kapitole při vývozu do zemí EU není vyžadováno rostlinolékařské osvědčení (fytosanitární certifikát).

KAPITOLA 12

Do čísla 1211 patří, *inter alia*, následující rostliny nebo jejich části: bazalka, brutnák lékařský, ginseng (ženšen), yzop, lékořice, všechny druhy máty, rozmarýna, ruta, šalvěj a pelyněk.

Do čísla 1211 však nepatří

- a) léky kapitoly 30,
- b) voňavkářské, kosmetické nebo toaletní přípravky kapitoly 33,
- c) insekticidy, fungicidy, herbicidy, dezinfekční nebo podobné výrobky čísla 3808.

KAPITOLA 13

1. Do čísla 1302 patří, *inter alia*, výtažek lékořicový, pyrethrový, chmelový, výtažek z aloe a opium.

2. Do tohoto čísla však nepatří:

- a) výtažky lékořicové, obsahující více než 10 % hmotnostních sacharózy nebo upravené jako cukroviny (číslo 1704),
- b) sladové výtažky (číslo 1901),
- c) výtažky kávové, čajové nebo z maté (číslo 2101),
- d) rostlinné šťávy nebo výtažky vytvářející alkoholické nápoje (kapitola 22),
- e) kafi a glycirrhizin a jiné výrobky čísel 2914 nebo 2938,

- f) koncentráty makové slámy obsahující nejméně 50 % hmotnostních alkaloidů (číslo 3006),
- g) léky čísel 3003 nebo 3004 a reagencie na zjištění krevní skupiny (číslo 3006),
- h) výtažky tříselné a barvířské (čísla 3201 nebo 3203),
- i) sílice, surové cukry, pevné pryskyřice (resinoidy), extrahované olejové pryskyřice (oleoresiny), vodné destiláty nebo vodné roztoky sílic nebo přípravky na bázi vonných látek, druhů používaných k výrobě nápojů (kapitola 33),
- j) přírodní kaučuk, balata, gutaperča, guajal, číkl a podobné přírodní gumy (číslo 4001).

Na obaly výrobků, uvedených v těchto kapitolách, se při propouštění do režimu volného oběhu nebo aktivního zúšlechťovacího styku vztahují požadavky zákona č. 477/2001 Sb., o obalech. Obaly dovážené podnikajícími právnickými osobami

- musí splňovat požadavky §§ 3 a 4 zákona o obalech,
- na požádání je dovozce povinen celnímu úřadu předložit prohlášení o splnění podmínek uvedení obalů na trh podle § 5 zákona o obalech,
- dovozce musí být u Ministerstva životního prostředí zapsán v Seznamu podle § 14 zákona o obalech nebo ve stanovené lhůtě podat na zápis návrh nebo
- musí mít uzavřenou smlouvu o sdruženém plnění podle § 13 odst. 1 písm. c) zákona o obalech s autorizovanou obalovou společností.

Přehledy celních sazeb při dovozu zboží do ČR

Položka celního sazebníku	Název zboží	Sazba cía v %		PREFERENCE													
		Všeob.	Smluv.	RZ	EU	HU	PL	SI	RO	BG	LV	EE	LT	IL	TR	HR	
0904 1100	Pepř nedrcený, nemletý	10,0	0	0													
0904 1200	Pepř drcený	10,0	0	0													
0904 2010	Sladká paprika, suš., nedrc.	15,0	7,0		3,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0904 2030	Paprika ost. mletá, nedrc.	15,0	7,0		3,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0904 2090	Paprika drcená nebo v prášku	15,0	7,0		3,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0905 0000	Vanilka	9,5	0	0													
0906 1000	Skořice nedrc., nemletá	32,0	0	0													
0906 2000	Skořice drcená nebo mletá	32,0	0	0													
0907 0000	Hřebíček (celé plody, květy a stopky)	15,0	0	0													
0908 1000	Muškatové oříšky	44,0	0	0													
0908 2000	Muškatový květ	44,0	0	0													
0908 3000	Amomy a kardamomy	44,0	0	0													
0909 1000	Semena anýzu nebo badyánu	8,0	0	0													
0909 2000	Semena koriandru	8,0	0	0													
0909 3000	Semena kmínu	10,0	8,5			4,0	4,0	4,0	4,0	4,0				4,0			4,0
0909 4000	Semena kořeného kmínu	10,0	8,5			4,0	4,0	4,0	4,0	4,0				4,0			4,0
0909 5000	Semena fenýklu, jalovcové bobulky	8,0	0	0													
0910 1000	Zázvor	56,0	0	0													
0910 2010	Šaifrán nedrc. ani v prášku	5,0	0	0													
0910 2090	Šaifrán drcený nebo v prášku	5,0	0	0													
0910 3000	Kurkuma	19,0	0	0													
0910 4011	Tymián-mateřídouška (<i>Thymus serpyllum</i>), nedrc.	5,0	0	0													
0910 4013	Tymián ost., nedrcený	5,0	0	0													
0910 4019	Tymián drcený nebo v prášku	5,0	0	0													
0910 4090	Bobkový list	5,0	0	0													
0910 5000	Kari	19,0	0	0													
0910 9110	Směsi koření nedrc.	19,0	0	0													
0910 9190	Směsi koření drcené	19,0	0	0													
0910 9910	Semena piskavice	19,0	0	0													
0910 9991	Koření ost. nedrcené	19,0	0	0													
0910 9999	Koření ost. drcené nebo v prášku	19,0	0	0													

Pramen: Celní sazebník, 2003

Rostliny a části rostlin (včetně semen a plodů) používané hlavně ve voňavkářském nebo farmaceutickém průmyslu nebo jako insekticidy, fungicidy nebo k podobným účelům, čerstvé nebo sušené, též nářezané, rozdrčené nebo v prášku

Položka celního sazebníku	Název zboží	Sazba cla v %		PREFERENCE													
		Všeob.	Smluv.	RZ	EU	HU	PL	SI	RO	BG	LV	EE	LT	IL	TR	HR	
1211 1000	Kořeny lékořice	0	0														
1211 2000	Kořeny ginsengu (ženšenu)	0	0														
1211 3000	Listy koky	0	0														
1211 4000	Maková sláma (makovina)	0	0														
1211 9030	Tonková semena	0	0														
1211 9070	Majránka planá, dobromysl, větvičky, stonky a listy	0	0														
1211 9075	Šalvěj lékařská, květy a listy	0	0														
1211 909810	Konopí	0	0														
1211 909890	Části rostlin ostatní, pro farmaceut., voňavkářské apod. účely	0	0														

Pramen: Celní sazebník, 2003

Rostlinné šťávy a výtažky; pektinové látky, pektináty a pektany; agar-agar a ostatní slizy a zahušťovadla, získané z rostlin, též upravené

Položka celního sazebníku	Název zboží	Sazba cla v %		PREFERENCE													
		Všeob.	Smluv.	RZ	EU	HU	PL	SI	RO	BG	LV	EE	LT	IL	TR	HR	
1302 1100	Šťávy a výtažky z opia i upravené	5,0	0														
1302 1200	Šťávy, výtažky z lékořice i uprav.	8,5	0														
1302 1300	Šťávy, výtažky z chmele i uprav.	9,0	7,6			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1302 1400	Šťávy, výtažky z pyrethra nebo z kořenů rostlin obsahujících rotenon i upravené	0	0														
1302 1905	Výtažky z vanilky i upravené	17,0	1,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1302 1930	Směsi rostlin. výtažků k přípravě nápojů nebo potravin. přípravků	7,0	0														
1302 1991	Šťávy, výtažky rostlinné, léčivé i upravené	7,0	0														
1302 1998	Šťávy, výtažky rostlinné, ostatní i upravené	7,0	0														
1302 199811	- koncentrát z tobolek máku	7,0	0														
1302 199812	- pryskyřice z konopí	7,0	0														
1302 199890	- ostatní	7,0	0														
1302 2010	Látky pektinové, pektináty a pektany v suchém stavu	7,0	2,0			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1302 2090	Látky pektinové, pektináty, pektany ostatní ne v suchém stavu	7,0	2,0			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1302 3100	Agar-agar i upravený	13,5	0														
1302 3210	Slizy, zahušťovadla ze svatojánského chleba nebo z jeho semen i upravené	13,5	0														
1302 3290	Slizy, zahušťovadla ze semen guarových i upravené	13,5	0														
1302 3900	Slizy, zahušťovadla z rostlin ost.	6,0	0														

Pramen: Celní sazebník, 2003

PŘÍLOHA č. 2

Seznam rostlin využívaných pro farmaceutické a terapeutické účely (podle vyhlášky MZ č. 245/1997 Sb.).

- Seznam obsahuje vybrané rostliny, které se vyskytují ve flóře ČR nebo jsou na území ČR pěstovány.

a) Rostliny, popřípadě jejich části obsahující velmi silně účinné látky

Český název	Latinský název	Používaná část
blín	<i>Hyoscyamus</i> sp.	list, nať
čemeřice	<i>Helleborus</i> sp.	kořen
durman	<i>Datura</i> sp.	list, nať, semeno
dymnivka	<i>Corydalis</i> sp.	kořen
hlaváček	<i>Adonis</i> sp.	nať
konvalinka vonná	<i>Convallaria majalis</i> L.	květ, list, nať
kýchavice	<i>Veratrum</i> sp.	kořen
lobelka	<i>Lobelia</i> sp.	nať
mák setý	<i>Papaver somniferum</i> L.	plod, zaschlá šťáva (s výjimkou semen)
náprstník	<i>Digitalis</i> sp.	list
ocún	<i>Colchicum</i> sp.	kořen, nať, plod, semeno
oměj	<i>Aconitum</i> sp.	kořen, list
paličkovice	<i>Claviceps</i> sp.	sklerocium
prýšec	<i>Euphorbia</i> sp.	nať, zaschlá šťáva
rulík	<i>Atropa</i> sp.	list, nať, kořen
skočec obecný	<i>Ricinus communis</i> L.	semeno
tabák	<i>Nicotiana</i> sp.	list
tis	<i>Taxus</i> sp.	větve
vodilka kanadská	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	kořen

b) Rostliny, popřípadě jejich části, obsahující silně účinné látky

Český název	Latinský název	Používaná část
břečtan popínavý	<i>Hedera helix</i> L.	list
janovec metlatý	<i>Sarothamnus scoparius</i> (L.) WIMM. EX KOCH	květ, nať
krušina olšová	<i>Frangula alnus</i> MILL.	kůra
lilek	<i>Solanum</i> sp.	list, nať
reveň	<i>Rheum</i> sp.	kořen
řešetlák počistivý	<i>Rhamnus catharticus</i> L.	kůra, plod
vlaštovičník větší	<i>Chelidonium majus</i> L.	kořen, list, nať

c) Ostatní používané rostliny, popřípadě jejich části

Český název	Latinský název	Používaná část
andělíka lékařská	<i>Archangelica officinalis</i> HOFFM.	kořen, plod
bedrník anýz	<i>Pimpinella anisum</i> L.	plod
bedrník větší	<i>Pimpinella major</i> (L.) HUDS.	kořen
bedrník obecný	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	kořen
benedikt lékařský	<i>Cnicus benedictus</i> L.	nať
borovice kleč	<i>Pinus mugo</i> ssp. <i>pumilio</i> (HAENKE) FRANCO	jehlice, vrcholky, větve
bez černý	<i>Sambucus nigra</i> L.	květ, plod
borovice	<i>Pinus</i> sp.	jehlice, vrcholky, větve
borůvka černá	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	list, plod
brusinka obecná	<i>Rhodococcus vitis idaea</i> (L.) AVRONIN	list
bříza	<i>Betula</i> sp.	list
čekanka obecná	<i>Cichorium intybus</i> L.	kořen, nať
česnek	<i>Allium</i> sp.	cibule

Český název	Latinský název	Používaná část
dobromysl obecná	<i>Origanum vulgare</i> L.	nať
divizna velkokvětá	<i>Verbascum densiflorum</i> BERTOL.	květ
divizna sápoovitá	<i>Verbascum phlomoides</i> L.	květ
dub zimní	<i>Quercus petraea</i> (MATTUSCH.) LIEBL.	kůra
dub letní	<i>Quercus robur</i> L.	kůra
fazol obecný	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	oplodí
fenykl obecný	<i>Foeniculum vulgare</i> L.	plod
hadí kořen větší	<i>Bistorta major</i> S. F. GRAY	kořen
heřmánek lékařský	<i>Chamomilla recutita</i> (L.) RAUSCHERT	květ
hloh obecný	<i>Crataegus laevigata</i> (POIR.) DC.	květ, list, plod
hloh jednosemenný	<i>Crataegus monogyna</i> JACQ.	květ, list, plod
hluchavka bílá	<i>Lamium album</i> L.	květ
hořec	<i>Gentiana</i> sp.	kořen
chmel otáčivý	<i>Humulus lupulus</i> L.	šištice, žlázky
jablečník obecný	<i>Marrubium vulgare</i> L.	nať
jalovec obecný	<i>Juniperus communis</i> L.	dřevo, plod
jehlice	<i>Ononis</i> sp.	kořen
jestřábina lékařská	<i>Galega officinalis</i> L.	nať
jmelí	<i>Viscum</i> sp.	nať
jinan dvoulaločný	<i>Ginkgo biloba</i> L.	list
jírovec maďal	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	semeno
jitrocel kopinatý	<i>Plantago lanceolata</i> L.	list, nať
kalina slivolistá	<i>Viburnum prunifolium</i> L.	kůra
kmín kořený	<i>Carum carvi</i> L.	plod
kokoška pastuší tobolka	<i>Capsella bursa pastoris</i> L.	nať
komonice lékařská	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) PALLAS	nať
konopice	<i>Galeopsis</i> sp.	nať
kontryhel	<i>Alichemilla</i> sp.	nať, list
kopřiva	<i>Urtica</i> sp.	list, nať, kořen
koriandr setý	<i>Coriandrum sativum</i> L.	plod
kosatec	<i>Iris</i> sp.	kořen
kozlík lékařský	<i>Valeriana officinalis</i> L.	kořen
kuklík městský	<i>Geum urbanum</i> L.	kořen
lékořice lysá	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	kořen
len setý	<i>Linum usitatissimum</i> L.	semeno
levandule lékařská	<i>Lavandula angustifolia</i> MILLER	květ
líbeček lékařský	<i>Levisticum officinale</i> KOCH	kořen
ličořeřišnice větší	<i>Tropaeolum majus</i> L.	plod
lípa malolistá	<i>Tilia cordata</i> MILL.	květ
lípa zelená	<i>Tilia euchlora</i> C. KOCH	květ
lípa velkolistá	<i>Tilia platyphyllos</i> SCOP.	květ
líška obecná	<i>Corylus avellana</i> L.	list
lomikámen zrnatý	<i>Saxifraga granulata</i> L.	nať
lopuch	<i>Arctium</i> sp.	kořen
mařinka vonná	<i>Galium odoratum</i> (L.) SCOP.	nať
máta peprná	<i>Mentha x piperita</i> L.	list, nať
mateřídouška úzkolistá	<i>Thymus serpyllum</i> L. (spec. coll)	nať
medvědlice lékařská	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) SPRENG.	list
meduňka lékařská	<i>Melissa officinalis</i> L.	list, nať
měsíček lékařský	<i>Calendula officinalis</i> L.	květ
mochna husí	<i>Potentilla anserina</i> L.	nať
mochna nátržník	<i>Potentilla erecta</i> (L.) RAUSCHEL	kořen
mydllice lékařská	<i>Saponaria officinalis</i> L.	kořen
oman pravý	<i>Inula helenium</i> L.	kořen

Český název	Latinský název	Používaná část
ostružiník křovitý	<i>Rubus fruticosus</i> L.	list, nať
ostružiník maliník	<i>Rubus idaeus</i> L.	list, nať
ostrožka polní	<i>Consolida regalis</i> S. F. GRAY	květ
ostropestřec mariánský	<i>Silybum marianum</i> (L.) GAERTN.	plod
pampeliška lékařská	<i>Taraxacum officinale</i> WEB. IN WIGG.	list, nať, kořen
pelargonie	<i>Pelargonium</i> sp.	list
pelyněk černobýl	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	nať
pelyněk pravý	<i>Artemisia absinthium</i> L.	nať
petržel kadeřavá	<i>Petroselinum crispum</i> (MILL.) NYM. EX A. W. HILL	kořen
plicník lékařský	<i>Pulmonaria officinalis</i> L.	list, nať
popenec břechťanolistý	<i>Glechoma hederacea</i> L.	nať
podběl obecný	<i>Tussilago farfara</i> L.	list
proskurník lékařský	<i>Althaea officinalis</i> L.	kořen, list
prvosenka vyšší	<i>Primula elatior</i> (L.) HILL	kořen, květ
prvosenka jarní	<i>Primula veris</i> L.	kořen, květ
prha	<i>Arnica</i> sp.	květ, kořen
průtržník	<i>Herniaria</i> sp.	nať
přeslička rolní	<i>Equisetum arvense</i> L.	nať
puškovec obecný	<i>Acorus calamus</i> L.	kořen
pýr plazivý	<i>Elytrigia repens</i> (L.) DESV.	kořen
rdesno pepřík	<i>Persicaria hydropiper</i> (L.) SPACH	nať
rdesno blešník	<i>Persicaria lapathifolia</i> (L.) S. F. GRAY	nať
rmenec sličný	<i>Chamaemelum nobile</i> (L.) ALL.	květ
rosnatka	<i>Drosera</i> sp.	nať
rozmarýna lékařská	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	list
rozrazil lékařský	<i>Veronica officinalis</i> L.	nať
rybíz černý	<i>Ribes nigrum</i> L.	list
řebříček obecný	<i>Achillea millefolium</i> L.	nať, květ
řepík	<i>Agrimonia</i> sp.	nať
sléz	<i>Malva</i> sp.	květ, list
smrk	<i>Picea</i> sp.	jehlice, vrcholky, větve
smil písečný	<i>Helichrysum arenarium</i> MOENCH	květ
srdečník obecný	<i>Leonurus cardiaca</i> L.	nať
světlík	<i>Euphrasia</i> sp.	nať
šalvěj lékařská	<i>Salvia officinalis</i> L.	list, nať
topol	<i>Populus</i> sp.	pupen
topolovka růžová	<i>Althaea rosea</i> L. cv. <i>nigra</i>	květ
toten lékařský	<i>Sanguisorba officinalis</i> L.	kořen
trnovník bílý	<i>Robinia pseudo-acacia</i> L.	květ
truskavec ptačí	<i>Polygonum aviculare</i> agg. L.	nať
třapatka nachová	<i>Echinacea angustifolia</i> DC.	kořen
třezalka	<i>Hypericum</i> sp.	nať
tužebníkův jilmový	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) MAXIM.	květ, nať
tymián	<i>Thymus zygis</i> L.	nať
vachta trojlistá	<i>Menyanthes trifoliata</i> L.	list
violka trojbarevná	<i>Viola tricolor</i> L.	nať
vrba	<i>Salix</i> sp.	kůra
vrbovka	<i>Epilobium</i> sp.	nať
vřes obecný	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) HILL	květ, nať
yzop lékařský	<i>Hyssopus officinalis</i> L.	nať
zemědým lékařský	<i>Fumaria officinalis</i> L.	nať
zeměžluč hořká	<i>Centaurium erythraea</i> RAFN.	kať
zlatobýl kanadský	<i>Solidago canadensis</i> L.	nať
zlatobýl obecný	<i>Solidago virgaurea</i> L.	nať

PŘÍLOHA č. 3

Seznam rostlin a jejich částí pro výrobu ovocných a bylinných čajů (podle vyhlášky MZe č. 330/1997 Sb.)

- Seznam rostlin, které se vyskytují ve flóře ČR nebo rostliny pěstované ČR.

a) Části rostlin, které lze použít bez omezení

Český název	Latinský název	Používaná část
borůvka	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	plod
čekanka	<i>Cichorium intybus</i> L.	nať, kořen
dobromysl	<i>Origanum vulgare</i> L.	nať
fenykl	<i>Foeniculum vulgare</i> MILL.	plod
heřmánek	<i>Chamomilla recutita</i> (L.) RAUSCHERT	květ
heřmánek římský	<i>Anthemis nobilis</i> L.	květ
hluchavka	<i>Lamium album</i> L.	květ, nať
lípa	<i>Tilia platyphyllos</i> SCOPOLL. <i>Tilia cordata</i> MILLER <i>Tilia euchlora</i> KOCH	květ
malina	<i>Rubus idaeus</i> L.	list
máta	<i>Mentha</i> sp.	list, nať
mateřídouška	<i>Thymus serpyllum</i> L.	nať
meduňka	<i>Melissa officinalis</i> L.	nať, list
ostružina	<i>Rubus fruticosus</i> L.	list
rakytník	<i>Hippophae rhamnoides</i> L.	plod
šípek	<i>Rosa</i> sp. L.	plod
rybíz	<i>Ribes nigrum</i> L.	list, plod

b) Části rostlin, které lze použít do výše 30 % hmotnosti

Český název	Latinský název	Používaná část
borůvka	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	plod
bříza	<i>Betula pendula</i> ROTH. <i>Betula pubescens</i> EHRH.	list
celík zlatobýl	<i>Solidago virgaurea</i> L. <i>Solidago gigantea</i> AIT. <i>Solidago canadensis</i> L.	nať
chmel	<i>Humulus lupulus</i> L.	šišťice
černý bez	<i>Sambucus nigra</i> L.	květ, plod
černucha	<i>Nigella sativa</i> L.	semeno
fazolové lusky	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	oplodí
jasmín	<i>Jasminum grandiflorum</i> L.	list, květ
jestřabina	<i>Galega officinalis</i> L.	nať
kokoška	<i>Capsella bursa pastoris</i> L.	nať
konopice	<i>Galeopsis</i> sp. DIV.	nať
kontryhel	<i>Alchemilla</i> sp. DIV.	nať
kopřiva	<i>Urtica dioica</i> L.	list, nať
len	<i>Linum usitatissimum</i> L.	semeno
ličořeřišnice	<i>Tropaeolum majus</i> L.	nať, plod
lomikámen	<i>Saxifraga granulata</i> L.	nať
maceška	<i>Viola tricolor</i> L. <i>Viola arvensis</i> MURAY	květ, nať
měsíček	<i>Calendula officinalis</i> L.	květ
oves	<i>Avena sativa</i> L.	nať, plod
pískavice	<i>Trigonella foenum graecum</i> L.	semeno
popenec	<i>Glechoma hederacea</i> L.	nať
proskurník	<i>Althaea officinalis</i> L.	květ, list, kořen
sedmikráska	<i>Bellis perennis</i> L.	květ

Český název	Latinský název	Používaná část
sléz	<i>Malva silvestris</i> L. <i>Malva neglecta</i> L. <i>Malva mauritiana</i> L.	květ, list
smetanka	<i>Taraxacum officinale</i> Web.	kořen, nať, list
sporyš	<i>Verbena officinalis</i> L.	nať
trnka	<i>Prunus spinosa</i> L.	květ, plod
truskavec	<i>Polygonum aviculare</i> L.	nať
vřes	<i>Calluna vulgaris</i> Hill	nať, květ

c) Části rostlin, které lze použít nejvýše do 5 % hmotnosti

Český název	Latinský název	Používaná část
andělíka lékařská	<i>Archangelica officinalis</i> HOFFM.	kořen, plod
bazalka	<i>Ocimum basilicum</i> L.	nať
bedrník větší	<i>Pimpinella major</i> (L.) HUDS.	kořen
benedikt lékařský	<i>Cnicus benedictus</i> L.	nať
borovice kleč	<i>Pinus mugo</i> ssp. <i>pumilio</i> (HAENKE) FRANCO	jehlice, vrcholky, větve
borovice	<i>Pinus</i> sp.	jehlice, vrcholky, větve
brusinka obecná	<i>Rhodococcus vitis idaea</i> (L.) AVRONIN	list
celer	<i>Apium graveolens</i> L.	plod
divizna velkokvětá	<i>Verbascum densiflorum</i> BERTOL.	květ
divizna sápkovitá	<i>Verbascum phlomoides</i> L.	květ
dub zimní	<i>Quercus petraea</i> (MATTUSCH.) LIEBL.	kůra
dub letní	<i>Quercus robur</i> L.	kůra
fazol obecný	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	oplodí
hadí kořen větší	<i>Bistorta major</i> S. F. GRAY	kořen
hořec	<i>Gentiana</i> sp.	kořen
chrpa	<i>Centaurea cyanus</i> (L.) MILLER	květ
jablečnick obecný	<i>Marrubium vulgare</i> L.	nať
jalovec obecný	<i>Juniperus communis</i> L.	dřevo, plod
jehlice	<i>Ononis</i> sp.	kořen
jetel červený	<i>Trifolium pratense</i> L.	květ
jetel bílý	<i>Trifolium repens</i> L.	květ
jmelí	<i>Viscum</i> sp.	nať
jitrocel kopinatý	<i>Plantago lanceolata</i> L.	list, nať
komonice lékařská	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) PALLAS	nať
kosatec	<i>Iris</i> sp.	kořen
kuklík městský	<i>Geum urbanum</i> L.	kořen
kukuřice	<i>Zea mays</i> L.	blizna
lékořice lysá	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	kořen
levandule lékařská	<i>Lavandula angustifolia</i> MILLER	květ
libeček lékařský	<i>Levisticum officinale</i> KOCH	kořen
líška obecná	<i>Corylus avellana</i> L.	list
lopuch	<i>Arctium</i> sp.	kořen
mařinka vonná	<i>Galium odoratum</i> (L.) SCOP.	nať
mochna husí	<i>Potentilla anserina</i> L.	nať
mochna nátržník	<i>Potentilla erecta</i> (L.) RAUSCHEL	kořen
mydlice lékařská	<i>Saponaria officinalis</i> L.	kořen
oman pravý	<i>Inula helenium</i> L.	kořen
ořešák	<i>Juglans regia</i> L.	list
ostrožka polní	<i>Consolida regalis</i> S. F. GRAY	květ
ostropěstřec mariánský	<i>Silybum marianum</i> (L.) GAERTN.	plod
pampeliška lékařská	<i>Taraxacum officinale</i> WEB. IN WIGG.	list, nať, kořen
pelargonie	<i>Pelargonium</i> sp.	list

Český název	Latinský název	Používaná část
pelyněk černobýl	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	nať
pelyněk pravý	<i>Artemisia absinthium</i> L.	nať
petržel kadeřavá	<i>Petroselinum crispum</i> (MILL.) NYM. EX A. W. HILL	kořen
pivoňka	<i>Paeonia officinalis</i> L.	korunní lístek
plicník lékařský	<i>Pulmonaria officinalis</i> L.	list, nať
podběl obecný	<i>Tussilago farfara</i> L.	list
pohanka	<i>Fagopyrum aesculentum</i> MOENCH. <i>Fagopyrum tataricum</i> GAERTN.	nať, plod
prvosenka vyšší	<i>Primula elatior</i> (L.) HILL	kořen, květ
prvosenka jarní	<i>Primula veris</i> L.	kořen, květ
prha	<i>Arnica</i> sp.	květ, kořen
průtrzník	<i>Herniaria</i> sp.	nať
přeslička rolní	<i>Equisetum arvense</i> L.	nať
puškovec obecný	<i>Acorus calamus</i> L.	kořen
pýr plazivý	<i>Elytrigia repens</i> (L.) DESV.	kořen
rdesno peprník	<i>Persicaria hydropiper</i> (L.) SPACH	nať
rdesno blešník	<i>Persicaria lapathifolia</i> (L.) S. F. GRAY	nať
rmenec sličný	<i>Chamaemelum nobile</i> (L.) ALL.	květ
rosnatka	<i>Drosera</i> sp.	nať
rozmarýna lékařská	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	list
rozrazil lékařský	<i>Veronica officinalis</i> L.	nať
řebříček obecný	<i>Achillea millefolium</i> L.	nať, květ
řepík	<i>Agrimonia</i> sp.	nať
řimbaba	<i>Chrysanthemum parthenium</i> (L.) BERNH.	nať
slunečnice	<i>Helianthus annuus</i> L.	jazykový květ
smil písečný	<i>Helichrysum arenarium</i> MOENCH	květ
smrk	<i>Picea</i> sp.	jehlice, vrcholky, větve
srdečník obecný	<i>Leonorus cardiaca</i> L.	nať
světlík	<i>Euphrasia</i> sp.	nať
šalvěj lékařská	<i>Salvia officinalis</i> L.	list, nať
topol	<i>Populus</i> sp.	pupen
topolovka růžová	<i>Althaea rosea</i> L. cv. <i>nigra</i>	květ
toten lékařský	<i>Sanguisorba officinalis</i> L.	kořen
trnovník bílý	<i>Robinia pseudo-acacia</i> L.	květ
trubkovec	<i>Orthosiphon</i> sp.	list
třapatka nachová	<i>Echinacea angustifolia</i> Dc.	nať, kořen
třezalka	<i>Hypericum</i> sp.	nať
tužebník jilmový	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) MAXIM.	květ, nať
tymián	<i>Thymus zygis</i> L.	nať
vachta trojlistá	<i>Menyanthes trifoliata</i> L.	list
violka trojbarevná	<i>Viola tricolor</i> L.	nať
vrba	<i>Salix</i> sp.	kůra
vrbovka	<i>Epilobium</i> sp.	nať
yzop lékařský	<i>Hyssopus officinalis</i> L.	nať
zeměžluč hořká	<i>Centaureum erythraea</i> RAFN	nať